

Vetőmag

XI. évfolyam, 2004/4

Szerkeszti a szerkesztőbizottság
Elnök: Dr. Hullán Tibor

Gyakorlati információk a gabona intervencióról*

Már csak néhány hét van hátra, hogy kezdetét vegye hazánkban az első EU-s rendszerű gabona intervenció. Az Európai Unióban – néhány mediterrán ország kivételével – november 1-jétől ajánlható fel a gabona intervenció felvásárlására.

Mielőtt rátérnénk az EU-s gabona intervenció működésének, feltételrendszerének a részletezésére, érdemes röviden áttekinteni az elmúlt 10 év gabonapiaci szabályozását. 1993 áprilisában lépett hatályba az agrárpiaci rendtartásról szóló VI. törvény azzal a szándékkal, hogy a korábbiakhoz képest kiszámíthatóbbá tegye a piacot az agrárpiaci szereplők számára. A törvény legfontosabb elemét képezték azok a biztosítékok, amelyek minimális értékesítési garanciát jelentettek a kiemelten fontos termékek előállítására. Közéjük tartozott az étkezési búza és a takarmánykukorica is, mint a két legfontosabb hazai gabonaféle. Évente mindkét termékre garantált ár és kvóta került meghatározásra. A kvóta mértéke – búzánál 2,4 tonna/hektár, kukoricánál 3,2 tonna/hektár – változatlan maradt az évek során, a garantált ár mértéke viszont változott. Általában az átlagos termelési költség 90 százaléka körüli garantált árat állapított meg évente az illetékes tárcaközi bizottság. 1990 és 1999 között a piaci árak meghaladták a garantált ár mértékét, egyedül 1998-ban került sor számottevő mennyiségű búza – 250 ezer tonna – és kukorica – 450 ezer tonna – felajánlására.

Az agrárpiaci rendtartásról szóló törvény 1999. évi módosításával a garantált árat az átlagos termelési költségek 70 százalékában maximalizálták. Ezt követően már ez a szabályozási eszköz elvesztette piacsabályozó szerepét, és 2002-től az intervenció felvásárlási ár lépett a helyébe.

* A cikk a Gyakorlati Agroforum 2004. októberi számában olvasható

A csatlakozást megelőző két évben búzára 23 ezer Ft/tonna, kukoricára 21 ezer Ft/tonna mértékű intervenció felvásárlási ár vonatkozott, de az intervenció működése az EU-s intervenciótól alapjában különbözött. Ezzel párhuzamosan, a leendő intervenció raktárak felmérésével, megkezdődött a felkészülés az EU-s rendszerű intervenció kialakítására.

Az EU-s rendszerű gabona és rizs intervenció a csatlakozás napján hatályba lépett Magyarországon is, de a 2004. május 1-től május 31-ig terjedő intervenció időszakban a piaci árak magas szintje miatt nem volt gabona felajánlás.

2004-ben hazánkban minden korábbi mennyiséget meghaladó gabona termelt, ami átlag feletti feladat elé állítja az érdekelteket. A 16 millió tonna gabona elhelyezése önmagában is rendkívül fesztített és jól szervezett munkát igényel. Az EU-s intervencióra való felkészülés már évekkal ezelőtt megkezdődött (raktárak regisztrációja, adatok feldolgozása stb.). A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal szakemberei jelenleg végzik a raktárak ellenőrzését, és azt követően kerülhet sor a szerződéses kötésekre az intervenció tárolásra jelentkező raktárak tulajdonosaival. Pontosan még nem lehet megbecsülni, hogy mekkora mennyiségű gabonát ajánlanak majd fel intervencióra november 1-jétől.

A következő gabona intervenció időszak 2004. november 1-jén kezdődött és 2005. május 31-éig tart. Ebben az időszakban bármely búza, durumbúza, árpa, kukorica és cirok birtokos – amennyiben árúja közösségi eredetű, tehermentes és megfelel a minimális mennyiségi és minőségi követelményeknek – felajánlhatja azt intervencióra. A durumbúza (10 tonna) kivételével a minimálisan felajánlható mennyiség 80 tonna. A minimális minőségi követelményeket az 1. számú melléklet tartalmazza. Az intervenció folyamatát részletesen tartalmazza az MVH 31/2004. (VI. 29.) számú közleménye. A mennyiségi és minőségi feltételeknek megfelelő árut az MVH-nak el kell fogadnia, mennyiségi korlátozás nélkül.

Az ajánlatokat a MVH megyei kirendeltségeire kell beküldeni postán vagy telefaxon. A megyei kirendeltségek listáját a 2. számú melléklet tartalmazza.

Az elfogadott ajánlatokról az MVH értesíti a felajánlót, és megadja a beszállításra kijelölt intervenció raktár címét, valamint a beszállítás lehetséges legkorábbi és legkésőbbi dátumát, amely a felajánló kérésére egyszer módosítható. A felajánló feladata ezután az, hogy a kijelölt időszakon belül meghatározza a pontos beszállítási időpontokat és ezt egyeztesse az MVH kirendeltséggel.

A felajánlott gabona beszállítását a felajánlónak kell megszerveznie az általa megadott időpontokban. A kijelölt intervenció raktárhoz szállított áru betárolásánál az MVH ellenőre reprezentatív mintát vesz, melyet a jogszabályok által meghatározott laboratóriumba vizsgálatra küld. A vizsgálatok eredménye alapján az MVH határozatot állít ki arról, hogy a felajánlott gabona elfogadható vagy nem.

Amennyiben a gabona elfogadható, akkor ezzel párhuzamosan kiszámítja a felajánlott gabona teljes vételárát. A vételár számítása a 101,31 euró/tonna intervenció alapáról kiindulva történik. A teljes vételár befolyásoló tényezők:

- ◆ az első beszállítás dátuma melyik hónapra esik (az intervenció alapár havonta 0,46 euró/tonnával növekszik – ez már novemberre is igaz, így november 1-jén az intervenció alapár már 101,77 euró/tonna);

- ◆ a gabona minőségének függvényében a vételár kis mértékben növekedhet vagy csökkenhet;

- ◆ bizonyos vizsgálati díjakat a felajánlónak meg kell térítenie (Hagberg-teszt, durumbúza és közönséges búza fehérjetartalmának meghatározása, Zeleny-teszt, gépi feldolgozhatósági teszt, cirok tannin tartalmának vizsgálata);

- ◆ a vételár szállítási díj is terheli.

A felsorolt módosításokat követően kialakul az euróban kifejezett vételár, melyet a beszállítás első napján érvényes – a frankfurti Európai Központi Bank (ECB) által közölt – hivatalos forint árfolyammal vált át az MVH (a pontos információ elérhető a Magyar Nemzeti Banknál, vagy a <http://www.ecb.int/stats/eurofxref/honlap>). A vételár kifizetése forintban történik a gabona elfogadásáról szóló határozat kiállítását követő 30. és 35. nap között banki átutalással. A vételár pontos kiszámítására a 3. számú melléklet tartalmaz példát.

A 4. számú melléklet a témához kapcsolódó jogszabályokat sorolja fel.

**Dr. Kovács Béla,
Pálvolgyi László**
FVM

E lapszám támogatója az Agrármarketing Centrum

1. melléklet

Az intervenció felajánlás minimális minőségi követelményei

	Durum-búza	Közönséges búza	Rozs	Árpa	Kukorica	Cirok
A. Maximális nedvességtartalom	14,5%	14,5%	14,5%	14,5%	14,5%	14,5%
B. A kifogástalan minőségű, alapvető gabonákon kívüli anyagok maximális százaléka:	12%	12%	12%	12%	12%	12%
1. Tört szemek	6%	5%	5%	5%	10%	10%
2. Szem-szenyeződések (a 3. pontban feltüntetetteltől eltérő), amelyekből:	5%	7%	5%	12%	5%	5%
a) zsugorodott szemek						
b) egyéb gabonafélék	3%					
c) kártevők által károsított szemek						
d) elszíneződött csírájú szemek						
e) a szárítás során túlhevült szemek	0,50%	0,50%	1,5%	3%	3%	3%
3. Foltos szemek és/vagy fuzárium által fertőzött szemek, amelyből:	5%	—	—	—	—	—
— fuzárium által fertőzött szemek	1,5%	—	—	—	—	—
4. Csírázott szemek	4%	4%	4%	6%	6%	6%
5. Idegenanyag-tartalom (Schwarzbesatz), melyekből:	3%	3%	3%	3%	3%	3%
a) idegen magvak						
— káros	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%
— egyéb						
b) károsodott szemek						
— spontán melegedés vagy szárítás során túlzott melegítés által károsodott szemek	0,05%	0,05%				
— egyéb						
c) idegen anyagok						
d) pelyva						
e) anyarozs	0,05%	0,05%	0,05%	—	—	—
f) romlott szemek				—	—	—
g) elpusztult rovarok és rovardarabok						
C. Teljesen vagy részben foltos szemek maximális százaléka	27%	—	—	—	—	—
D. Maximális tannin-tartalom ¹	—	—	—	—	—	1%
E. Minimális fajsúly (kg/hl)	78	73	70	62	—	—
F. Minimális fehérjetartalom ¹ :						
— 2000/2001 gazdasági év	11,5%	10%	—	—	—	—
— 2001/2002 gazdasági év	11,5%	10,3%	—	—	—	—
— 2002/2003-at követően	11,5%	10,5%				
G. Hagberg esésszám (másodperc)	220	220	120			
H. Minimális Zeleny-index (ml)	—	22	—	—	—	—

¹ Szárazanyag %-ában.

A rozs 2004. november 1-től nem ajánlható fel intervencióra.

INFORMÁCIÓK:

A közlemény és mellékletei a www.mvh.gov.hu illetve a www.aik.hu weboldalon „Közlemények” menüpontja alól tölthetők le. A kapcsolódó jogszabályok megtalálhatók a www.mvh.gov.hu, illetve a www.aik.hu, a www.fvm.hu, valamint az Európai Unió hivatalos honlapján, a <http://europa.eu.int/eur-lex/hu/search/search01f.html> címen. További információ az ugyfelszolgalat@mvh.gov.hu e-mail címen vagy az (1)-3743-603 és az (1)-3743-604 telefonszámon kérhető.

3. számú melléklet

Példa az intervenció gabona vételárának kiszámítására

Felajánlott gabonaféle: étkezési búza

Felajánlott mennyiség: 100 tonna

Felajánlás ideje: 2004. december 2.

Alapár: 101,31 euró/t

Havi növekmény (göngyölt): 0,92 euró/t (havonta 0,46 euró/t)

Minőségi bonifikáció:

Nedvességtartalom: 14,0 %-14,5 % között 0,1 %-onként 0,2 euró/t levonás

13,5 % alatt 0,1 %-onként 0,1 euró/t emelés

Fajsúly: 76 kg/hl alatt 1 kg-onként 0,5 euró/t levonás

Fehérjetartalom: 11,5 % alatt 0,5 %-onként 2,5 euró/t levonás

Szállítási költségtérítés: 15 Ft/t/km

Szállítási költség*: A búza felajánláskori raktára és a legközelebbi intervenció központ közti

távolság: 30 km. A búza felajánláskori raktára és a kijelölt intervenció központ közti távolság: 20 km.

1 tonna búza felvásárlási árának számítása:

Alapár 101,31 euró/t

Havi növekmény +0,92 euró/t

A felajánlott gabona paraméterei:

Nedvességtartalom 13,3 % +0,20 euró/t

Fajsúly 75 kg/hl -0,50 euró/t

Fehérjetartalom 11,2 % -2,50 euró/t

Összesen: 99,43 euró

Szállítási költség: 260 Ft/euró 25 851,8 Ft

Szállítási költség: 10 km -150 Ft

Mindösszesen: 25 701,8 Ft

A felajánlott 100 tonna búza vételi ára 2 570 180 Ft.

*A szállítási költség kiszámításának módszere:

Az intervenció ár számításának alapja a kijelölt intervenció raktárba beszállított, de le nem rakodott tétel. Az intervenció raktárba történő beszállítás a felajánló feladata, a szállítás teljes költségét ő fizeti.

Az „intervenció központok” olyan földrajzi viszonyítási pontok (rendszerint a főbb gabonatermő területekhez tartozó városközpontok), amelyek az intervenció gabona szállítási költségtérítésének meghatározásában játszanak szerepet.

A költségtérítés nem az intervenció raktár és a felajánlott gabona tárolási helye közti távolságra vonatkozik, hanem az utóbbi tárolási hely és az intervenció központ távolságán alapul. Nem a teljes, illetve tényleges szállítási költségek térítése, hanem egy kiegyenlítő célú átalányösszeg számítása a cél, ami hol vételár-többletként, hol levonásként jelenik meg. Adott esetben előfordulhat, hogy az intervenció központként feltüntetett településen nincs jóváhagyott, intervenció tárolásban közreműködő raktár.

A felajánlás helyéhez legközelebb eső intervenció központig (O-tól A-ig) mért távolságra vonatkozó szállítási költség a vonatkozó közösségi szabályozás értelmében mindenkor a felajánlót terheli.

1. eset: Amennyiben ennél a távolságnál nagyobb távolságra kell a tételt szállítani (pl. B távolságra), abban az esetben a többlet távolságra vonatkozóan (B-A) az MVH utólagosan költségtérítést biztosít.

2. eset: Amennyiben a kijelölt intervenció raktár az intervenció központ távolságánál kisebb távolságra (C) van, a felajánló köteles kifizetni a fennmaradó (A-C) távolságra az MVH által kalkulált szállítási költséget.

3. eset: Amennyiben a tétel a felajánlás helyén kerül intervenció raktározásra (O), a felajánló a vonatkozó közösségi szabályozás értelmében köteles kifizetni a felajánlás helyéhez legközelebb eső intervenció központig mért távolságra (A) vetített legalacsonyabb szállítási költséget, amelynek összegét az MVH kalkulálja.

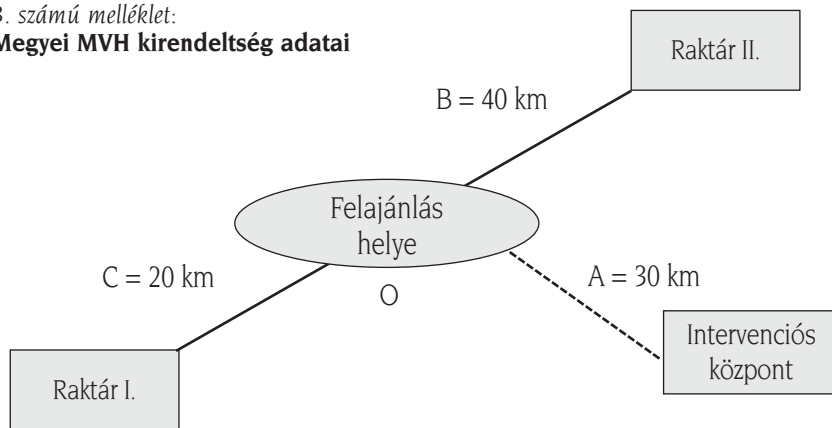
2. számú melléklet: **Megyei MVH Kirendeltségek adatai**

Megye	Város	Cím	Kirendeltségvezető	E-mail	Telefon	Fax
Bács-Kiskun	Kecskemét	Kisfaludy u. 5.	Hajdú Sándor	kecskemet@mvh.gov.hu	76/814-520	76/814-521
Baranya	Pécs	Rákóczi út 17.	Gróf László	pecs@mvh.gov.hu	72/814-520	72/814-521
Békés	Békéscsaba	Temető sor 8.	Matuska János	bekescsaba@mvh.gov.hu	66/814-520	66/814-521
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	Mindszenttér 1.	Mészáros Péter	miskolc@mvh.gov.hu	46/814-900	46/814-901
Csongrád	Szeged	Tisza Lajos krt. 2-4.	Géczi Lajosné	szeged@mvh.gov.hu	62/814-900	62/814-901
Fejér	Székesfehérvár	Deák F. u. 7-9.	István András	szakasfehervar@mvh.gov.hu	22/814-520	22/814-521
Főváros és Pest	Budapest	Váci út 18.	Varga László	budapest@mvh.gov.hu	814-8900	814-8901 814-8902
Győr-Moson-Sopron	Győr	Szent István út. 2.	Légárdy Gábor	gyor@mvh.gov.hu	96/814-542 96/814-543	96/814-521
Hajdú-Bihar	Debrecen	Piac u. 49-51. (4001 Pf.: 551)	Pallagi László	debrecen@mvh.gov.hu	52/814-520	52/814-521 52/814-525 52/814-545
Heves	Eger	Maczky Valér út 2.	Nagy Sándorné	eger@mvh.gov.hu	36/814-520	36/814-521
Jász-Nagykun-Szolnok	Szolnok	József Attila u. 36.	Péter Gábor	szolnok@mvh.gov.hu	56/814-520	56/814-521 56/814-524 56/814-527 56/814-533
Komárom-Esztergom	Tatabánya	Vértanúk tere 1.	László Kálmán	tatabanya@mvh.gov.hu	34/814-520	34/814-521
Nógrád	Salgótarján	Múzeum tér I. V. em.	Pecze József	salgotarjan@mvh.gov.hu	32/814-520	32/814-521
Somogy	Kaposvár	Ond Vezér u. I., Fő u. 16.	Baranyai Sándor	kaposvar@mvh.gov.hu	82/814-900 82/814-920	82/814-901 82/814-921
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyíregyháza	Hősök tere 9.	Takács Szabolcs	nyiregyhaza@mvh.gov.hu	42/814-900	42/814-901
Tolna	Szekszárd	Augusz I. u. 7.	Kovács Judit	szekszard@mvh.gov.hu	74/814-520	74/814-521
Vas	Szombathely	Rákóczi F. u. 1.	Olasz Miklós	szombathely@mvh.gov.hu	94/814-520	94/814-521
Veszprém	Veszprém	Buhim u. 12., Radnóti tér 2.	Dr. Soós Kálmán	veszprem@mvh.gov.hu	88/814-900 88/814-920	88/814-901 88/814-921
Zala	Zalaegerszeg	Bíró Márton u. 38., Kosztolányi út 10.	Badacsonyi Lajos	zalaegerszeg@mvh.gov.hu	92/814-900 92/814-920	92/814-901 92/814-921

A Somogy, Zala és Veszprém megyei kirendeltségek megosztva, két helyen vannak.

3. számú melléklet:

Megyei MVH kirendeltség adatai

A felajánlót terhelő szállítási költség:

C<A esetén A-C távolságra

B>A esetén A távolságra
(Az MVH megtéríti a B-A távolság költségét)

Helyben maradó áru esetén A távolságra

4. számú melléklet: **Kapcsolódó jogszabályok**

◆ A Bizottság 2000. április 19-ei 824/2000/EK rendelete a gabonafélék intervenciós ügynökségek által történő átvételére vonatkozó eljárások kialakításáról, valamint a gabonafélék minőségének meghatározására szolgáló elemzési módszerek megállapításáról.

◆ A Bizottság 1993. július 28-ai 2273/1993/EGK rendelete a gabona intervenciós központok meghatározásáról.

◆ A Tanács 2003. szeptember 29-ei 1784/2003/EK rendelete a gabonafélék közös piaci szervezetéről.

◆ A Bizottság 1998. december 22-ei 2808/98/EK rendelete az euróval kapcsolatos agrimonetáris rendszernek a mezőgazdaságban való alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról.

◆ A mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. Törvény.

◆ Az Európai Unió Közös Agrárpolitikája magyarországi végrehajtásában, illetve a nemzeti agrártámogatási rendszerben érintett ügyfelekkel összefüggő ügyfélregiszter létrehozásáról és az ezzel kapcsolatos nyilvántartásba vételről szóló 141/2003. (IX. 9.) Korm. rendelet.

◆ A mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékek intervenciójáról szóló 102/2004. (IV. 27.) Korm. rendelet.

◆ A gabona és rizs intervenciójáról szóló 66/2004. (IV. 29.) FVM rendelet.

3. számú melléklet: A magyarországi intervenció központok listája és elhelyezkedése

Megnevezés	Búza	Durumbúza	Kukorica	Árpa	Cirok	Megnevezés	Búza	Durumbúza	Kukorica	Árpa	Cirok
1. Kaposvár	+		+	+		39. Szombathely	+		+		
2. Békéscsaba	+		+	+		40. Tiszafüred	+		+		
3. Orosháza	+		+			41. Barcs	+		+		
4. Mezőkovácsháza	+		+			42. Nagycenk	+		+		
5. Berettyóújfalu	+		+	+		43. Csorna	+		+	+	
6. Karcag	+		+	+	+	44. Kalocsa	+		+		
7. Enying	+		+			45. Miskolc	+		+		
8. Tamási	+		+			46. Szentes	+		+		
9. Jászapati	+		+	+		47. Szerencs	+		+	+	
10. Mohács	+		+	+		48. Cellőmőlk	+		+		
11. Nyíregyháza	+		+			49. Nagyatád	+		+		
12. Székesfehérvár	+		+	+		50. Kisvárd	+		+		
13. Szarvas	+		+			51. Szolnok	+		+		
14. Szekszárd	+		+			52. Szatymaz	+		+		
15. Bácsbokod	+		+			53. Kunszentmárton	+		+		
16. Mezőkövesd	+		+	+		54. Szabadszállás	+		+		
17. Kőrösladány	+		+			55. Nyírmeggyes	+		+		
18. Nagykanizsa	+		+	+		56. Harkány	+		+		
19. Mosonmagyaróvár	+		+			57. Gyöngyös	+		+		
20. Paks	+		+	+		58. Somogybad	+		+		
21. Szentlőrinc	+	+	+			59. Nagykáta	+		+		
22. Tab	+		+			60. Kecskemét	+		+	+	
23. Dombóvár	+		+			61. Somogyvár	+		+		
24. Hódmezővásárhely	+	+	+	+		62. Penyige	+		+		
25. Encs	+		+			63. Kiskunlacháza	+		+		
26. Hajdúnánás	+		+	+		64. Sellye	+		+		
27. Sárbogárd	+		+			65. Vasvár	+		+	+	
28. Makó	+		+			66. Vásárosnamény	+		+		
29. Marcali	+		+			67. Jánoshalma	+	+	+	+	
30. Kál	+		+			68. Aszód	+		+	+	
31. Bábolna	+		+			69. Tatabánya	+		+		
32. Győr	+		+			70. Budapest	+		+		
33. Törökszentmiklós	+		+			71. (A) Balassagyarmat	+		+		
34. Zalaegerszeg	+		+			72. (B) Devecser	+		+		
35. Pápa	+		+	+		73. (C) Túrje	+		+		
36. Debrecen	+		+			74. (D) Polgár	+		+		
37. Pustaszabolcs	+		+			75. (E) Putnok	+		+		
38. Cegléd	+		+								

3. számú melléklet:
Magyarországi intervenció központok

A „magyar” EU adminisztráció

Az FVM és az OMgK közös különszáma jó tájékoztatót adott ki az EU adminisztrációs folyamatok megismerése érdekében. Úgy gondolom, nem árt, ha ennek tartalmával a Vetőmag Szövetség és Termékτανács tagsága is tisztában van.

Kezdjük ott, hogy a magyar érdekek képviselőjére állandó szakmai csoport működik Brüsszelben. Az egyesülés aktív megfigyelői státuszban, jelenleg már teljes jogú feladatokkal, mintegy 100 fős létszámmal, új önálló székházban. Az „Állandó Képviselő” nem nagykövetségi feladatokhoz kapcsolódik, hanem mintegy kihelyezett magyarországi kormányhivatal végzi a munkáját. Ezen belül működik az ÁK Mezőgazdasági Osztálya, amely egy 4 szakemberes részleget jelent.

Ha figyelembe vesszük, hogy az EU jogszabályainak és a közös költségvetésnek a

◆ Kapcsolattartás a tagállamok szakdiplomatáival.

◆ Igény esetén háttér-információk gyűjtése, továbbítása, illetve szakmai programok technikai szervezése, stb.

Ehhez természetesen mind szakmailag, mind eljárási gyakorlatban naprakészen felkészültnak kell lenni, ami egymagában is nehéz feladat. Az ÁK Mezőgazdasági Osztálya az FVM Tagállami működési Főosztályával dolgozik együtt. A vetőmag szakterületen az OMMI mint minősítő intézmény, minden egyéb vetőmag témában a Vetőmag Szövetség és Termékτανács és

szakterületnek megfelelő miniszterek összehívásával biztosítja.

Az agrárminiszterekből álló Mezőgazdasági és Halászati Tanács tárgyalja az agrárium kérdéseit. Magyarországot Dr. Németh Imre miniszter képviseli. Havonta ülésezik. Az ügyek előkészítését két bizottság végzi, akik heti rendszerességgel üléseznek. Ezek az Állandó Képviselők Bizottsága (COREPER I) és a Mezőgazdasági Különbizottság (SCA). E két bizottság között a szakterületek felosztásra kerültek. Az SCA-ban Dr. Vajda László főcsoportfőnök a magyar képviselő. Az előkészítő munkát a témáknak megfelelően differenciált, mintegy 180–190 tanácsi munkacsoport végzi. A tényleges mindennapi munkát az Európai Bizottság látja el, ami tulajdonképpen megfelel az adott tagállamokban működő minisztériumoknak. A bizottságok élén a biztosok állnak és a hivatali feladatokat a főigazgatóságok bonyolítják. A főigazgatóságok szervezésében egy adott szakterületet szakbizottságok fognak össze. A mezőgazdaság területén közel 60 szakbizottság dolgozik. Ilyen például a Gabona Bizottság, amely minden csütörtökön ülésezik. A különböző szakbizottságokkal, illetve az EU-s szakigazgatással magyar részről az FVM Tagállami működési Főosztály tartja a kapcsolatot, képviseli a hazai agrár-közigazgatási álláspontokat. Ez tehát az EU kormányzati szervezete.

Külön terület az Európai Parlament (EP), melybe nemrégiben választottunk képviselőket. A Parlament alapvetően véleményező szervezet, megalakulásakor tanácsadó szervezet volt, ami fokozatosan alakult át jelenlegi jogalkotói, felülvizsgáló szerepébe. Az Európai Parlamentnek jelenleg 721 képviselője van. Ebből 24 képviselőt ad Magyarország. Az FVM részéről az EP-vel a kapcsolatokat a Parlamenti, Európai Parlamenti és Társadalmi Kapcsolatok Főosztálya tartja.

Az EU döntéshozó szervezeteivel a kapcsolattartás a tagállamok kormányain keresztül biztosított. Magyarország ennek menetét kormányhatározattal /1007/2004. sz. (II.12.) és 1107/2002. (VI.28.)/ és kormányrendelettel /70/2003. (V.19.)/ szabályozza. Legfőbb szervezete az Integrációs Kabinet, melynek vezetője a mindenkorai külügyminiszter. Előkészítő szervezetei az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság (EKTB), illetve a Közigazgatási Államtitkársági Értekezlet (KÁE).

Csak a szervezetek címeire szorítkozva is látható, hogy széleskörű és minden szakterületet felölelő jogalkotói, közigazgatási rendszert működtet az EU. A jogalkotásnak azonban csak egyik oldala a közigazgatási terület. Másik oldala a társadalmi szervezetek széleskörű kapcsolatrendszere. A későbbiekben ennek bemutatására is sort kerítünk.

H. T.

fele az agrárgazdálkodáshoz kapcsolódik, tartalmában és méreteiben is jelentős feladatot látnak el. Feladataik általánosságban az alábbiak szerint csoportosíthatók.

◆ Az agrárpolitika jogszabály-alkotásában való folyamatos részvétel, az előkészítés első lépésétől végigkísérve a rendelet tartalmi kialakulását. Mivel a rendelet előírásai a magyar gazdálkodókra is érvényesek nem mindegy az előkészítő munka hatékonysága. A rendelet-tervezet a Mezőgazdasági Képviselők Bizottságán (SCA), majd az Állandó Képviselők Bizottságán (COREPER) át kerül előkészítésre.

◆ Az agrárpolitika jogszabályi előírásain túl azok végrehajtása is jelentős. Itt a témánként kialakított bizottságok munkáján keresztül kell érvényesíteni nemzeti érdekeinket. Annál is inkább, mert az adott téma jellegéből adódóan, heti rendszerességgel üléseznek az irányító ill. tanácsadó bizottságok.

szekciói lehetnek az ÁK együttműködő partnerei. Természetesen, ha erre fel tudunk készülni. Ez utóbbi a VT tagságának együttműködési szándékán is múlik (adat-szolgáltatás, stb.) Ennyi tehát a döntések előkészítési, előzetes véleményezési folyamata.

Az EU döntéshozó rendszerének bemutatása

Az EU döntéshozó rendszere a Tanács, a Bizottság és a Parlament együttműködésén alapul.

Az Európai Tanács a tagállamok kormányainak (kormányfőinek) döntéshozó szervezete. Elnökét féléves forgásban a tagállamok kormányfői adják. Ennek része a Miniszterek Tanácsa (röviden Tanács). A Tanács az EU meghatározó döntéshozó szervezete. Eredményes tevékenységét a

GMO jelenlétének következményei Magyarországon

Tanultuk valamikor, hogy az élő szervezetek öröklött tulajdonságait a gének határozzák meg. Azt, hogy egy-egy gén milyen tulajdonságot hordoz, a tudomány fokozatosan kezdi megismerni. Manapság már számos olyan technika létezik, ami lehetővé teszi egy adott tulajdonságot hordozó idegen gén(ek) beépítését egy olyan növényfajba, amely a kívánt tulajdonsággal nem rendelkezik. Az így létrehozott GMO szervezet tehát olyan beavatkozás eredménye, amely természetes úton nem keletkezhet. A tulajdonság kialakításáért felelős transzgént felfedezője szabadalmaztatja, s az új tulajdonsághordozó eredményeivel kihasználja azok előnyeit. A genetikailag módosított növényfaj, a beépített idegen DNS szakaszt, ivaros úton (önbeporzás, idegenbeporzás) utódaiba továbbörökíti. Az idegen gén „elszabadulásának” különösen nagy a veszélye az idegentermékenyülő növényeknél (pl. kukorica), ahol ugyanazon, vagy esetleg rokon faj nem GM fajtái is a GM növény pollenje által beferőzódhetnek.

A gondok itt kezdődnek

Feltételezhető veszély ugyanis, hogy a beültetett gén elszabadul és tulajdonságait, vagy azokhoz kapcsolódó kölcsönhatásokat más szervezetbe (élőlénybe) átviszi és megboltygatja a föld élőlényeinek látólagos egyensúlyát.

A tulajdonság elvándorlása idegen beporzás útján szennyezi a GMO mentes fajtákat, és így azok nem felelnek meg eredeti termesztési céljaiknak (pl. árukukorica, kukorica vetőmag, csemegekukorica).

Az idegen beporzás hatására az egyébként GMO mentes termék GMO tulajdonságokkal fog rendelkezni. Mivel a hordozó gén szabadalmazott, az áttelepülés módjától függetlenül szabadalmi birtoklás valósul meg és a módosító gén tulajdonosa kártérítési pert indít, és nyer meg (pl. káposztarepce Dél-Amerikában).

Az említett következményektől félve, az európai országok lakosságának jelentős része elutasította a GMO jelenlétét. Az EU a közvélemény hatására, igen szigorú engedélyeztetési eljárásokat vezetett be egyrészt a GMO szervezetekből előállított termékekre, másrészt a tulajdonságokat hordozó növényfajták minősítésére, engedélyeztetésére és forgalmazására.

Élelmiszerek esetében jelenleg ott tartunk, hogy a terméken fel kell tüntetni a

GMO tartalom tényét, a vevő döntésére bízva: fenntartja-e félelmét, vagy fogyasztja az adott valamit.

A GM fajtáknál bonyolultabb a helyzet. A tulajdonságok (idegen megtermékenyülés, mechanikai keveredés, stb.) vándorolnak, és mire a felhasználó dönthet, a fertőzések megnövekedett aránya miatt – nincsen miről dönten. Ezért a fajtákkal szemben szigorú jogi tilalmak működnek. Jelenleg a GMO európai fertőzöttségének mértékéről abszolút egyértelmű információ nincsen. Hírek szerint Spanyolországban, Portugáliában, Romániában és Bulgáriában jelentősebb mértékű a GMO jelenléte. Franciaországban van elismert fajta, de forgalomba hozatala tilos. A többi európai államban nincs, és igen vigyáznak arra, hogy ne is legyen. Ma, aki ide beszél, annak különböző szintű igazolásokkal kell mentességét bizonyítania. Eleinte nyilatkozatokat is elfogadtak, ma már tételes vizsgálatokat kérnek a nyilatkozat mellé. Egy vizsgálat az OMMI díjtétele szerint szántóföldi fajok esetében 43.000 Ft + mintavételi díj.

Az EU – megítélésem szerint – érdekes módon szabályozza, illetve módosította a GM fajták helyzetét.

◆ Fenntartotta a szigorú előzetes ellenőrzési rendszert és engedélyeztetési eljárást.

◆ Kiadta a 2001/18 EK rendeletet és ahhoz kapcsolódóan Bizottsági Ajánlást (C/2003/2624) az „Ökológiai gazdálkodás együttélésének (koegzisztenciájának) biztosítására”, ami „magyarul” azt tartalmazza, hogyan lehet egymás mellett hagyományos és GM fajtákat termelni. Az ajánlás előre leszögezi, hogy ennek lehetősége

nem zárható ki és a speciális intézkedéseket – az ajánlásban leírtakat figyelembe véve – a tagállamoknak kell kialakítani, és jogszabályban rögzíteni.

◆ Új tényező, hogy az EU 17 kukoricamoly rezisztens GM fajtát felvett a Közöségi Fajtalistára. Igaz változatlanul fenn áll az a rendelkezés, ami a GMO forgalmazását, felhasználását külön engedélyeztetéshez köti.

Figyelembe veendő nemzeti specialitásaink

◆ Árukukorica termesztést átlagosan 1,2 millió hektáron végzünk. A termésátlagot 6 t/ha-nak véve, a betakarított összes termés 7,2 millió tonna körüli egy jó, de nem kiugró évben. Ha a belföldi takarmányigényt 4 millió tonnára becsüljük, kiszállításra 3 millió tonna kerülhet. Piacunk az EU (beleértve az intervenciót is). A vevői kör általában kiköti a GMO mentesség igazolását, ami jelenleg igen jelentős költségnövelő tényező. Kukoricatermesztés – ismert módon – az egész országban folyik, jellegéből adódóan kis és nagyüzemben egyaránt. Ha tehát megjelenik itt-ott a GMO állomány az idegen beporzás hatására jelentős területek termése eladhatatlanná válik. Ne felejtsük el, itt nem arról van szó, hogy egyik kukorica beporozza a másikat, és mivel nem továbbszaporításra kerül ennek hatása érdektelen. A GMO-val fertőzött kukorica értékesítése, felhasználhatósága jelenleg nem megoldott, egyszerűen értékesíthetetlen. Az esetlegesen előforduló fertőzöttség mértékére sincsen elfogadott ha-

tárérték (lásd. *Vetőmag folyóirat* 2004/2. szám, 17. oldal).

◆ Magyarországon átlagosan 50 ezer ha-on állítunk elő hibrid kukorica vetőmagot általában 250–350 fajtából, mintegy 1000–1100 táblán. Az adott fajták szülői komponenseinek előállítására is izolációs távolságot igényel. A szakma nagyon jól tudja mit jelent, mint megoldandó feladat az előállítások izolációja, mennyire fontos követelmény a fajtatiszta vetőmag biztosítása. A megtermelt vetőmagnak 60–70 százaléka kerül exportra, s ezzel Franciaország után a második helyen állunk. A vetőmag-előállítás folyamata igen sok embernek jelent teljes, vagy részleges megélhetést. De azt is mérlegelnünk kell, hogy a hagyományos hibrid kukorica fajták hány cégnek – gyakorlatilag az összes jelentős nemzetközi cégnek – adnak vetőmag-szaporítási lehetőséget. A GMO megjelenése ellehetleníti a magyar vetőmag-szaporítást.

◆ Évente 48–55 ezer hektáron termelünk csemegekukoricát. A feldolgozott termék jelentős része konzerv, vagy mirelit formájába kerül a határainkon túlra. Magyarország feldolgozott csemegekukorica exportjával az EU 15-ök legjelentősebb beszállítója. A GMO szennyeződés veszélye tönkre teheti ezt az iparágat is.

Mind a hibrid kukorica vetőmag-előállítás, mind a csemegekukorica termesztés öntözött körülményeket igényel. Öntözhető területekből nem állunk jól, ami azt jelenti, hogy az idegenbeporzás veszélye a hasznosítható termőhelyeket is korlátozza.

A kukorica-termesztésen túlmenően még két területre célszerű odafigyelni.

a) Magyarországon jelentős termesztést folytatnak a határon kívüli piacra az ÖKO árutermesztők. Az öko termékek előállítása ütközik a GMO termesztés lehetőségével.

b) Megvan a veszélye, hogy idegen beporzás útján véltlenül szabadalom bitorlójává válik a termelő. Erre is volt már példa és a szabadalom tulajdonosa pert nyert.

Előnyök vagy hátrányok

Nézzük meg, milyen előnyökkel, vagy hátrányokkal jár számunkra a GM fajták jelenléte. Az biztos, hogy csak ott értékesíthető, ahol elfogadják a vevő a fertőzöttség tényét. Nekünk piacunk az EU, ahol a vevő saját egészségére igen sokat ad és ő dönti el, mit vesz meg és mikor.

Lehet, hogy túlkomplikáljuk a GMO elvándorlás veszélyeit, de mire erről a vevő meggyőződik, mi nem tudjuk értékesíteni termésünket.

A hazai árutermesztésben a GMO fajták megjelenése a termés mennyiségében, az előállítás költségeiben nem jelent kimagasló előnyt. Jelenlegi fajtaháttérünk, kukorica fajtáink terméskapacitása nincsen kihasználva. Az agrotechnikai hiányosságokat, tápanyag, talajművelés, öntözővíz

hiányát nem pótolja a GMO, hiszen ezekenél a fajtáknál is megvan az agrotechnikai követelmény.

Meggondolandó milyen mértékben számolja fel a GM fajták megjelenése a versenyhelyzetet. A GM fertőzés visszafordíthatatlan folyamat. Következése, hogy kiszorul a piacról a jelenlegi fajtaválaszték és csak 2–3 cég GM fajtája marad. A versenyhelyzet csökkentése egymagában megengedhetetlen.

A hazai kukoricatermesztés eredményeit jelentős mértékben annak köszönhetjük, hogy fajtakinálatban minden jelentős cég – akinek volt fajtája – versenybe indult a magyar piacon.

A versenyhelyzet korlátozása befolyásolni fogja a vetőmag árát és a GM fajta használatához szükséges egyszerű ár is. Azok a költségek, amik a GMO előállításánál, piacra kerülésénél fölmerültek, meg kell térülniük, és ezt csakis a felhasználók fizethetik meg.

Miért tekintem a felsorolt gondokat „nemzeti specialitásnak”?

Mert nálunk jóval kisebbek a méretek, nem autózunk órák hosszat kukoricatáblák mellett, így sokkal nagyobb az idegen megtermékenyülés veszélye, ami egyértelműen felszámolja mindazt, amit a kukoricánál jelenleg jövedelmezőnek tartunk. A folyamat visszafordíthatatlan, mert ha itt-ott megjelenő GM kukorica lefertőzi az országot, nem tudjuk a „mentességet” igazolni és vége jelenlegi lehetőségeinknek. A fenntartások tehát nem a „tudomány megkérdőjelezéséből”, vagy a „nemesítési eredmények” kétségbe vonásából származnak, hanem egyszerűen a hazai adottságokból.

Ha azonban abból indulunk ki, hogy tiltani nem lehet, hanem „kell” a GMO és nem GMO együttélését biztosítani – EU irányelv –, első dolgunk kell legyen a magyar gazdálkodók tájékoztatása. Ez a cikk is ezt szolgálja. Tudnia kell minden gazdálkodónak, hogy a GM fajta elvetése nemcsak a fajta kipróbálását jelenti.

Második lépés, hogy mielőbb létre kell hozni – az EU javaslatára alapján – az „együttélést” (koegzisztencia) biztosító jogszabályokat. Hasonló jogszabályt az EU meghatározó országai már elkészítették.

A jogszabályokkal kapcsolatosan a következőket alapvetően szabályozni kell:

– Az információ lehetősége. Vagyis hogy a termelők tisztában legyenek a GM fajták termelésének következményeivel és lehetőségeikkel.

– A GMO fajták termesztési és forgalomba hozatalának biztonságos megteremtése (koegzisztencia).

– A termesztésből származó károk megtérítésének előírása.

A készülő jogszabálynak az alábbiakat kellene tartalmaznia:

1. Aki Magyarországon GM fajtát kíván forgalomba hozni, szándékát köteles bejelenteni a faj, a fajta, a forgalmazásra szánt vetőmag tömege és a várható forgalmazás helyének megjelölésével. A forgalmazónak

meghatározott kauciót kell befizetnie, ami fedezetet jelent a GMO mentes áru folyamatos vizsgálatára. Csak így oldható meg egyrészt az információ, másrészt a hagyományos kukoricatermesztők GMO jelenléte miatt megnövekedett költségeinek fedezete.

2. A vetőmag forgalmazójának a megtermelt GMO áru értékesítése érdekében integrátorként kell működnie és a forgalmazás feltételeként maradéktalanul fel kell vásárolni a GMO terméket, gondoskodni kell annak piaci értékesítéséről, felhasználásáról. Ezzel el kell kerülni az értékesíthetetlen készleteket és a mechanikai keveredést. Ne felejtjük el, hogy jelenleg amerikai üzemekben előállított GMO kukoricából túltermelés van. Amíg a piac nem fogadja a GMO terméket, annak készletezési gondjai nem terhelhetik a magyar gazdálkodókat.

3. Azoknak a termelőknek, gazdálkodóknak, akik GM fajtát kívánnak termesztetni, a termőhely és más kukoricatermesztő terület között 1.000 m-es izolációt kell biztosítani. A megnövelt izolációs távolság azért szükséges, mert a GM fajtákkal történő idegen beporzás következményei eltérőek a hagyományos idegen megtermékenyüléstől. Az utóbbi esetben a termés étkezési vagy takarmány felhasználásának nincsen akadálya, de ha a beporzást GM fajta okozza, az már fertőzöttnek minősül és felhasználására külön előírások vonatkoznak. A termesztés szándékát legalább 120 nappal előbb kell nyilvánosságra hozni, hogy megfelelő módon lehessen az érintetteknek a termesztés körülményeit kialakítani. A termelőnek is kauciót kell letétbe helyezni az esetleges károk elkerülése érdekében.

Csak akkor beszélhetünk koegzisztenciáról, ha a „mentes” és GMO kukoricának azonos lehetőséget biztosítunk.

◆ Nem azonos a lehetőség, ha a „mentesnek” komoly többletköltségeket kell áldoznia termékének folyamatos vizsgálatára.

◆ Nincs azonos lehetőség, ha bármikor kiderülhet, hogy a szomszéd GM fajtát vetett, és annak következményei befolyásolják az én forgalmazási lehetőségeimet.

◆ Nem azonos a lehetőség akkor sem, ha a döntést a fogyasztóra bízunk, mert nem lesz miről döntenie, hiszen megfelelő „versenyhelyzet” hiányában el fog tűnni a mentes kukoricaállomány.

A szakmának azt is meg kell gondolnia, hogy egy „fertőzött” Európában milyen előnyt jelenthet, ha mi „környezetbarát hagyományos” kukoricát termelünk és milyen „versenyhelyzetet” jelenthet, ha csak azt tudjuk, amire más is képes.

A Vetőmag Szövetség és Terméktanács felkérte a FVM illetékes államtitkárát a szükséges jogszabályok mielőbbi elkészítésére és fentieknek megfelelően közölte szakmai álláspontját.

Dr. Hullán Tibor
igazgató

Vetőmagárok változása 2004-ben

A vetőmag szabadáras termék, így árát – beleértve a fajta nemesítését, felszaporítását is – az előállítási költségek, és a kereslet határozza meg. A Vetőmag Szövetség és Terméktanács évek óta felkéri tagjait, hogy az elmúlt év fajra vetített átlagos végfelhasználói árait közöljék. Tehát azt az árat, amit közvetlenül a felhasználónak kell fizetnie. Fajon belül az ár függ az adott fajtától, szaporítási fokától, kiszereles módjától és természetesen még igen sok egyéb tényezőtől, amit itt felsorolni felesleges.

A Szövetség az adatközlőtől a következőket kérdezi:

◆ Adott faj vetőmagjának közvetlenül felhasználó felé végzett értékesítéskor mi volt a legalacsonyabb (minimum) és mi volt a legmagasabb (maximum) értékesítési ár.

◆ Az adott faj forgalmazott vetőmagtömegének az átlagos értékesítési ára.

Az adatszolgáltatónak módjában van szükség esetén indokolni az árat, pl. szuperelitre, kistasakos vetőmagra, stb. vonatkozó. Ez azért indokolt, mert – durva példát mondva – nem lehet átlagolni a kukoricavonalak és a négyvonalas hibridek vetőmagárát. A Vetőmag Szövetség és Terméktanács a beérkezett adatsorból egy-

szerű átlagot számol, és ezt tekinti véglegesnek. Súlyozott átlag kiszámítására nincsen lehetőség, mert ehhez a forgalmazott vetőmag tömegét is ismernünk kellene.

Az 1. sz. mellékletben a 2004. évi vetőmag árakat, a 2. sz. mellékletben az elmúlt öt év adatsorát közöljük a változások áttekinthetősége érdekében.

Szeretném ezúton is megköszönni az adatszolgáltatók munkáját. Igaz, hogy az adatszolgáltatás Alapszabályban rögzített kötelezettség, mégis, a többletmunkáért köszönet jár, mert az információ mindenki számára érték.

- hullán -

1. sz. melléklet

2003. év őszen és 2004. év tavaszán vetésre forgalmazott jelentősebb növényfajok vetőmagjának átlagos ára s mennyisége

Faj	Átlagár Ft/t	Minimum ár Ft/t	Maximum ár Ft/t
Angolperje	391.090	372.519	406.805
Bab száraz fogy.	645.669	553.700	731.388
Bab zöld fogy.	874.467	726.174	1.066.749
Baltacim	220.000	220.000	220.000
Biborhere	375.000	375.000	375.000
Borsó száraz fogy.	90.373	86.249	94.328
Borsó zöld fogy.	228.482	193.707	266.219
Cirok	745.824	676.127	855.160
Csemegekukorica	3.437.027	2.948.131	4.154.753
Édes csillagfürt	324.375	291.750	330.000
Fénymag	147.546	144.500	157.714
Főmagkeverék	87.400	65.000	131.200
Köles	129.837	123.451	139.177
Kukorica hibrid	709.970	550.923	906.279
Lóbab	90.000	90.000	90.000
Lucerna	682.466	641.305	717.362
Magyar roznok	650.000	650.000	650.000
Mák	5.482.500	5.115.000	5.850.000
Muharmag	244.808	194.800	303.536
Mustár	320.880	319.611	325.227
Napraforgó hibrid	2.463.877	2.102.241	2.830.479
Olajlén	210.250	207.500	223.000
Olajretek	363.211	363.211	363.211
Olajtök	2.407.640	2.407.640	2.407.640
Olaszperje	105.498	105.498	105.498
Őszi árpa	61.424	59.283	63.519
Őszi búza	61.008	58.999	64.996
Őszi durumbúza	47.500	44.500	50.000
Pannonbüköny	180.000	180.000	180.000
Phacélia	615.604	553.980	667.380
Pohánka	204.257	178.500	211.823
Repce	1.900.054	1.675.124	2.419.322
Rétiperje	624.940	624.940	624.940
Rozs	80.592	76.040	85.433
Szarvaskerep	855.000	855.000	855.000
Szója	141.018	139.643	157.143
Szöszösbüköny	176.308	169.000	195.667
Szudánifű	398.747	364.611	447.889
Tavaszbüköny	117.713	111.500	129.500
Tavaszi árpa	67.628	65.628	70.124
Tavaszi búza	68.709	66.415	69.220
Tavaszi durumbúza	90.000	80.000	100.000
Tönköly búza	130.000	130.000	130.000
Triticale	61.016	59.305	63.713
Vöröscsenkesz	473.777	473.777	473.777
Vöröshere	670.585	582.500	755.000
Zab	64.307	62.665	67.017

2. sz. melléklet

Jelentősebb növényfajok vetőmagjának átlagos ára Ft/tonna/ 2000–2004. év

Faj	2000	2001	2002	2003	2004
Angolperje	211.779	308.750	418.333	470.000	391.090
Bab száraz fogy.	310.958	446.267	558.857	670.134	645.669
Bab zöld fogy.	491.778	801.542	903.333	937.486	874.467
Baltacim	166.500	143.220	196.667	217.689	220.000
Biborhere	159.000	176.667	430.000	325.153	375.000
Borsó száraz fogy.	68.711	77.863	86.119	80.842	90.373
Borsó zöld fogy.	155.730	134.050	206.836	196.208	228.482
Cirok	357.586	492.648	756.001	682.345	745.824
Csemegekukorica	2.806.493	3.519.444	2.296.079	3.314.452	3.437.027
Édes csillagfürt	104.666	88.891	115.000	113.964	324.375
Fénymag	80.890	97.297	159.631	186.786	147.546
Főmagkeverék	-	-	-	585.000	87.400
Köles	81.956	86.768	130.876	118.776	129.837
Kukorica hibrid	326.078	465.919	671.456	748.741	709.970
Lencse	-	159.700	-	125.000	-
Lóbab	63.500	83.333	66.500	61.113	90.000
Lucerna	640.668	762.511	675.852	664.752	682.466
Magyar roznok	-	-	452.500	540.000	650.000
Mák	3.426.126	3.786.000	5.650.000	3.503.500	5.482.500
Muharmag	139.328	105.037	212.329	195.800	244.808
Mustár	130.711	171.119	283.254	255.324	320.880
Napraforgó hibrid	1.220.688	1.584.307	2.210.487	2.145.262	2.463.877
Olajlén	92.015	147.750	162.500	127.800	210.250
Olajretek	154.140	129.453	278.864	211.838	363.211
Olajtök	-	-	-	1.983.252	2.407.640
Olaszperje	151.667	110.000	230.450	106.000	105.498
Őszi árpa	24.395	-	48.610	53.284	61.424
Őszi búza	31.309	-	51.447	53.712	61.008
Őszi durumbúza	43.628	-	54.333	69.635	47.500
Pannonbüköny	205.816	108.000	120.150	178.000	180.000
Phacélia	390.000	513.600	568.750	514.250	615.604
Pohánka	114.470	147.510	168.047	120.758	204.257
Repce	376.979	710.400	1.250.108	1.363.859	1.900.054
Réti csenkesz	-	454.000	452.500	-	-
Rétiperje	271.000	640.667	601.667	700.000	624.940
Rozs	28.295	-	48.412	50.822	80.592
Szarvaskerep	745.000	758.678	837.000	900.000	855.000
Szója	89.417	74.091	125.551	138.563	141.018
Szöszösbüköny	146.575	192.540	251.750	178.950	176.308
Szudánifű	143.263	232.559	426.720	613.129	398.747
Tavaszbüköny	130.143	101.750	151.500	183.667	117.713
Tavaszi árpa	30.952	42.651	54.597	54.432	67.628
Tavaszi búza	54.995	48.532	56.672	59.450	68.709
Tavaszi durumbúza	-	-	-	56.000	90.000
Tönköly búza	-	-	81.279	130.000	130.000
Triticale	23.209	-	48.311	52.444	61.016
Vöröscsenkesz	250.648	414.200	385.000	372.667	473.777
Vöröshere	811.771	661.410	629.167	659.524	670.585
Zab	31.861	40.410	51.900	53.588	64.307

Beszámoló az 55. Kukorica Kongresszusról

A Vetőmag Szövetség és Termék Tanács immáron negyedik éve vesz részt az A. G. P. M. Francia Kukorica Szövetség által rendezett konferencia sorozaton. A konferenciának idén Lyon adott otthont szeptember 14–16 között. Termék Tanácsunkat az elmúlt évekhez hasonlóan Takács Géza /VT Kukorica Szekció Bizottság elnöke, IKR/ és dr. Marton L. Csaba /VT Kukorica Szekció Bizottság, Martonvásári Kutató Intézet/ képviselte. Takács Géza, a 2004. szeptember 30-án megtartott elnökségi ülésen tájékoztatta a résztvevőket a kongresszus tapasztalatairól.

A kongresszus felépítését tekintve, több szakmai szervezet részkongresszusának összessége egy rendezvényzáró összefoglalóval a végén. A konferencia sorozatból kettő volt különösen érdekes: a Hibrid kukorica Termesztők Szövetségének és az Európai Kukorica Termesztők Szövetségének kongresszusa. Az esemény idén is széles körű érdeklődésre tartott számot. Ezt igazolja a több mint 1200 megjelent résztvevő. A rendezvényen számos országból érkező szakmai szervezetek mellett jelen voltak a nemesítők, vetőmag-forgalmazók is, hiszen a szakmai találkozó mellett üzletkötésre is kiváló alkalom ez az esemény. A zárónap délutánján rendezett vitafórumon az EU bővítés hatásait vizsgálták az Unió mezőgazdasága és különös tekintettel a kukoricatermesztés szempontjából. Magyarországot dr. Vajda László /FVM/ képviselte, aki rendkívül felkészülten és színvonalasan válaszolt a feltett kérdésekre.

A rendezvény megszervezésének igen jelentős költségét idén még a volt EU-15-ök állták, Magyarországnak csak az útiköltséget kellett fizetnie. Ez a szisztéma azonban a jövőben nem tartható, mivel a szervezők költségtakarékosságra kényszerülnek. Ennek jól látható jele, hogy a konferencia programja öt napról négy napra rövidült és elmaradtak a korábban jellemző egyéb szakmai programok is.

GMO és WTO kérdés

A kongresszus napirendjében évek óta szerepel a GMO termesztésének ügye. A korábbi évek GMO párti hangulatával szemben most egy rendkívüli visszafogottság volt tapasztalható a kérdésben. A visszafogottság mögött elsősorban a társadalom nagy mértékű elutasítása áll a GMO termesztéssel szemben. Különböző demonstrációk zajlanak folyamatosan Franciaország szerte, mely a kísérleti parcellák megromlásával és egyéb megmozdulásokkal jár együtt. Így próbálják megakadályozni a genetikailag módosított fajták termesztését.

Mindezek hatására, illetve a GMO termesztéssel várt jövedelemtöbblet elmar-

dása miatt, egyre több gazda bizonytalanodik el, vagy hagy fel az ilyen irányú gazdálkodással.

Részletes beszámoló hangzott el a WTO tárgyalásokkal kapcsolatban. A tárgyalások során az Európai Unió nagy engedményekre kényszerült. Kereken 1 millió tonna árukukorica jöhet be vámmentesen az Unióba a fejlődő országokból, elsősorban Dél-Amerikából. A jövőben a szervezetnek még nagyobb lobby tevékenységet kell kifejteni annak érdekében, hogy az ilyen és ehhez hasonló engedmények minél kisebb mértékűek legyenek.

Növényvédelem és élelmiszer-biztonság

A kukorica növényvédelmének problémája jelentős hangsúlyt kapott a kongresszuson. Mint ismeretes a Gaucho nevű csávázószert Franciaország területén betiltották mind a napraforgó, mind a kukorica vetőmagcsávázása esetében. Takács Géza egy írásos összefoglalót készített a magyarországi kísérletekről bizonyítva, hogy az említett szer használata biztonságos és nem jelent veszélyt a méhek számára. A franciák a beszámolót örömmel fogadták, hiszen a magyarországi tapasztalat is komoly érv lehet a betiltás elleni küzdelmükben.

A gyomirtó szerek használatával kapcsolatban felmerült az atrazin használatának kérdésköre. Franciaországban kiterjedt vizsgálatokat folytatnak a felszíni vizekben található vegyszermaradványok mérésére. A kutatások kimutatták, hogy a felszíni vizek 75 %-a tartalmazott valamilyen szermaradványt, melyek közül az atrazin jelenléte a leggyakoribb, köszönhetően a korábbi intenzív atrazinosis gyomirtási gyakorlatnak. Az atrazin használatát a sajtó és a társadalom nyomására már betiltották, és egyéb, hazánkban is jól ismert alternatív gyomirtási módokat kezdtek használni.

A konferencia során a legnagyobb vitát a takarmányok mycotoxin-tartalommal kapcsolatos új szabályzás bevezetése hozta. A felszólalók szinte egybehangzó véleménye volt, hogy az Európai Bizottság részéről megállapított határértékek túlzóak,

és a vizsgálatok nem támasztják alá azok szükségességét. A jelen határértékek szerint a Franciaországban megtermelt árukukorica 35 %-a lenne alkalmatlan takarmányozási célokra. A jelenlévők szerint a felállított és 2006-ban bevezetésre kerülő határértékekkel valamivel megengedőbb értékekkel még egyáltalán nem sérül az élelmiszer-biztonság, viszont kevésbé romlanak a gazdálkodók kilátásai. A szakmai szervezetnek az egyik fő célja, hogy lobbyozzon a kevésbé szigorú myco-toxin határértékek megállapításáért az állati takarmányok esetében.

Ebből a példából is látszik, hogy Brüsszel az élelmiszer-biztonság kérdését mennyire komolyan veszi, amely hatványozottan jelentkezik majd a közvetlenül emberi fogyasztásra kerülő termékek, így a malmi búza eredetigazolására célzó szabályok szigorításánál is.

Franciaországban egyre komolyabb gondokat okoz a Diabrotica fertőzés. Tulajdonképpen ez az első év, hogy a franciák mérhetően szembesülnek a kártételével és lehetséges következményeivel. Egy francia delegáció járt júniusban Magyarországon, hogy tanulmányozza a védekezés módjait. Elsősorban a preventív védekezésre kell fektetni a hangsúlyt. Itt szerepet kap a légi védekezés, mint az imágók gyérítésének leghatékonyabb módja. A védekezésnek e formája Franciaországban általában tiltott, de néhány megyében célzottan, a Diabrotica ellen sikerült megszerezni az engedélyt.

Vetőmag-előállítás

A vetőmag-előállítás témaköre is nagy hangsúlyt kapott a konferencián belül. A jelentős támogatás ellenére a francia vetőmag még mindig drágább, mint a magyarországi, ezért komoly vetélytársaik lehetünk mennyiségben és áron egyaránt. Franciaországban a Szövetségen belül az F. N. P. S. M. S. nevű szervezet koordinálja a vetőmag-előállításokat. Fajtatulajdonos nem tud vetőmagot szaporíttatni a szervezet által megállapított ártól eltérően. Ennek hatására elég magas vetőmagárakat sikerült elérni.

Környezetvédelem

A vízdíjak nagymértékben emelkedtek Franciaországban az elmúlt évben, mivel az olcsó öntözővizet lehetővé tevő állami támogatás megszűnt. Emellett komoly szabályozások születtek a talajvíz, valamint a felszíni vizek szennyezésének megakadályozására.

lyozására. Az intézkedések következtében vízparttól 10 m-en belül nem lehet gyomirtani és védősávokat kell a termelőknek saját költségükre kialakítani. Ehhez kapcsolódóan sor került egyéb környezetvédelmi problémák megvitatására is. A KAP reform hatására olyan intézkedések születtek, melyek fokozatosan csökkentik a kijuttatható vegyszermennyiséget. A kialakuló támogatási rendszer előnyben fogja részesíteni azokat, akik pályázatukban tevékenységükkel környezetvédelmi célokat is tudnak szolgálni. Takács Géza példaként említette a traktortámogatás azon formáját, amikor a kért támogatás fejében a gazda elvégzi a kerékpárutak, erdei sétányok takarítását, illetve a télen a hómentesítést is.

A mezőgazdaság a jövőben nemcsak termelési centrikus lesz, hanem a vidék népességmegtartó szerepét fogja erősíteni. Az a szemlélet, amely a GMO növények termesztésével kapcsolatban is felmerül, hogy olcsón és többet termeljünk, nem összeegyeztethető a KAP reform által megszabott irányvonallal.

Európai Kukorica Termesztők Szövetségének /C. E. P. M./ közgyűlése

A kukorica kongresszus keretei között került sor a C. E. P. M. közgyűlésére.

Az Európai Unió bővülésével új szervezeti formák megalakítására lesz szükség. Ennek keretében a C. E. P. M is átalakult és tagjai közé Magyarország is bekerült.

A szervezet közgyűlése a lezajlott tárgyalások után úgy döntött, hogy a hét tagú elnökségbe az EU-15-ök öt tagja mellé Magyarország és Lengyelország is delegálhat egy-egy képviselőt. A Szövetségben a szövazati arányokat az összes árukukorica vetésterület mértékében, a vetőmag-szaporító területek figyelembe vételével határozták meg. Az összesen 31 szavazatból Magyarország 5, Franciaország 8 szövazati súllyal rendelkezik majd. A Szövetség kibővítésének részleteivel, alapszabály módosítással kapcsolatban a szervezet vezetősége október végén ülést fog tartani Magyarországon. Az esemény az IKR Rt. támogatásával bábolnai helyszínnel kerül megrendezésre. A fizetendő éves mérsékelt tagdíj az újonnan belépők számára 500-1000 körül lesz, amely összeggel a Vetőmag Szövetség és Terméktanácsnak hozzá kell járulnia a szervezet működésének költségeihez.

Az Európai Kukorica Termesztők Szövetségének konferenciáján egy részletes előadás hangzott el. Ennek keretében került ismertetésre az EU kukoricatermesztésének helyzete. A részletes kivetített anyag magyar fordítása a Terméktanács honlapjáról letölthető a www.vetomagtermektanacs.hu címen. Itt csak egy összefoglalót közlünk a Takács Géza által tartott előadásból.

A világ kukoricatermesztő területeiből az Európai Unió csupán 7 százalékkal részesedik, sajnos ez érvényesül a WTO tárgyalásokon is. A vetőmag vonatkozásában a helyzet már jóval kedvezőbb, hiszen az EU-25-ök az összes szaporító-terület 18

százalékát adják, emellett a világ első számú exportőre 40 százalékos részesedéssel.

Szemeskukorica és vetőmag tekintetében Magyarország szerepe jelentős az EU-25-ön belül. Az előbbinek 19, az utóbbinak 28 százalék a terület szerinti részesedése és ez mindkét területen Franciaország után a második helyet jelenti. Az Unión belül, legnagyobb részesedése hazánknak azonban a csemegekukoricából van. (A terület szerinti részesedés 36 %-os.)

A csatlakozásnak és az idej rekordterméseknek köszönhetően, a kibővült Unió szemes kukoricából önellátóvá vált, vetőmagból pedig az előállítás mértéke meghaladja a felhasználást. Ez változás a korábbi prognózisokhoz képest, mely az említett két árucsoport tekintetében belső hiányt jósolt.

A jelentés a továbbiakban az egyes Uniók országokon végighaladva, részletesen elemzi azok kukoricatermesztésének helyzetét számokban. Figyelemre méltó változás a közelmúlthoz képest, hogy a nemesítés és a globális felmelegedés hatására a kukoricatermesztés északi határa kitolódott, már Dániában és Angliában is megindult a silókukorica termesztés 100-100 ezer hektáron.

Összegzésként elmondható, hogy Magyarországnak - négy év alatt - a termesztés súlyának megfelelő tekintélyt sikerült kivívnia a Szövetségben. A Vetőmag Szövetség és Terméktanács kiküldött képviselőit egyenrangú partnerként kezelték, elfogadták javaslataikat, véleményeiket.

Ruthner Szabolcs

Az Európai Vetőmag Szövetség tagjai lettünk

Október 9-12-én került sor az Európai Vetőmag Szövetség /ESA/ rendes éves közgyűlésére Brüsszelben, ahol a Vetőmag Szövetség és Terméktanács (VT) felvételéről döntöttek. Magyarországon kívül még négy új uniós tagország (Lengyelország, Szlovákia, Csehország és Szlovénia) csatlakozott a szövetséghez. A rendezvényen közel 500 vetőmagos szakember vett részt. A VT-t dr. Láng László /alelnök/ és Ruthner Szabolcs /titkárság/ képviselte ezen a jeles eseményen. Az ESA-nak az európai vetőmagágazatban betöltött szerepét jól mutatja, hogy az ülésen részt vettek mindazon intézmények magas rangú képviselői, akiknek döntései nagymértékben meghatározzák az ágazat működésének körülményeit. Magas beosztású munkatársakkal képviseltette magát az Európai Bizottság több főigazgatósága, az OECD és az UPOV, és jelen volt a Közöségi Növényfajta Hivatal /CPVO/, a Nemzetközi Vetőmag Szövetség /ISF/, az ISTA vezetője is.

A konferencia az egyes főbb növénycsoportok szerint kialakított szekciókban

zajlott. A résztvevők összegezték az év során elvégzett munkát és felvetették a jövőben megoldásra váró problémákat. A szekciókon átívelő témák voltak: a különböző termesztéstechnológiák (hagyományos, GMO és bio) együttélését /koegzisztenciáját/ biztosító intézkedések kialakítása; a szellemi tulajdon és nemesítői jogok védelme főként az öntermékenyülő növényfajták utántermesztése esetén; növényvédelmi és vetőmag csávázási problémák, valamint az egységes szabályzás megteremtésének lehetősége az Európai Unióban a DUS és a VCU vizsgálatok területén.

Az ESA nagy erőfeszítéseket tesz az EU-s vetőmag jogszabályok módosításának előkészítésében. A szervezeten belül, az egyes fontos ügyekre létrehozott munkacsoportok szakértői, tanácskozási és javaslattevési joggal vesznek részt az EU intézmények különféle munkabizottságiban. A titkárság odaadó és lelkes csapatának széleskörű tevékenységének sikeréhez nélkülözhetetlen a tagok által elvég-

zett munka. Összességében elmondható: az ESA egy olyan, a tagjai munkájára, és kapcsolataira épülő szervezet, amely az EU bürokrácia sokszor átláthatatlannak tűnő útvesztőiben képes az európai vetőmagágazatot képviselni.

A konferencián elhangzott anyagok (állásfoglalások, javaslatok, statisztikai adatok, összefoglalók stb.) birtokában, a VT-nek ki kell alakítania álláspontját, hogy mely szekciókban és milyen módon tudja megjeleníteni a hazai szakma érdekeit az európai társaságban. A lehetőség most adott arra, hogy rálátásunk és befolyásunk is legyen azokra a folyamatokra, amelyek az európai vetőmagszakma mindennapjait befolyásolják. A VT titkárságának szüksége van minden olyan tag segítségére, aki szakértelmével hozzá tud járulni a szervezeten való aktív részvétel megteremtéséhez.

Az Európai Vetőmag Szövetség munkájáról az elküldött anyagokat közreadva a VT folyamatos tájékoztatást nyújt a VT honlapján és újságjában.

INTERNETES VETŐMAGBÖRZE

A Vetőmag Szövetség és TermékTanács (VT) honlapja korszerűsítésének keretén belül kiépítésre került egy On-Line „vetőmagbörze”. Az Internet kiváló eszköz arra, hogy eladatlan vetőmagtétel nagy eséllyel vevőre találjanak. Az információ ilyen módon történő közvetítésének létjogosultsága már ma is megkérdőjelezhetetlen és egyre nagyobb szerepet fog játszani a jövő mezőgazdaságában is. A nagyobb cégek ezt a lehetőséget már régen felismerték, és folyamatosan gazdagodó honlapjukon egyre szélesebb körű szolgáltatásokat nyújtanak az odalátogatóknak. Az EU csatlakozás, a határok átalakulása a vetőmagpiac növekedését is jelenti. Az Internet mindenütt elérhető, az ajánlat tehát átlép az ország határain túl. Ezzel a lehetőséggel nemcsak a „nagy” cégeknek lehetne élni.

A VT megpróbál a kevésbé tőkeerős cégek, illetve magánszemélyek számára, megfizethető áron, egy olyan szolgáltatást nyújtani, amivel segítheti a vetőmagforgalmuk növelését.

A börzére igényt tartó termékTanácsi tagoknak lehetősége lesz arra, hogy folyamatosan elhelyezzék a vetőmagkínálatukkal kapcsolatos híreiket.

Az így megjelenő hírekre, bárki érdeklődő - akár Magyarországon, akár külföldön – rákattinthat és folyamatos, naprakész információval rendelkezhet a magyar vetőmag-forgalmazók kínálatáról, a beszerezhetőség módjáról.

A Vetőmag TermékTanácsot igen sokan keresik meg telefonon, vagy más módon kérve, hogy hozza össze, pl. zab, csillagfűrt, lóbab, stb. vetőmag forgalmazójával. Mindez elkerülhető lenne, ha a vásárolni szándékozót a VT honlapjának kijelölt területére tudnánk irányítani azzal, hogy válasszon az ott szereplő kínálatból. Mivel az adatbázisba ajánlatot csak VT tagok tudnak feltenni, működtetésével kiküszöbölhető, hogy a gazdálkodók ismeretlen forgalmazók hatására, általuk nem ismert, és adott esetben kedvezőtlen terméseredményt produkáló fajtát vásároljanak.

Használati utasítás a vetőmagbörzéhez

(a használati utasítás olvasása közben célszerű az Interneten az egyes lépéseket nyomom követni)

Ajánlat keresése

Mint azt már korábban említettem a vetőmagbörze szolgáltatás a VT honlapján található a www.vetomagtermektanacs.hu címen. A börze felület a nyitóoldalról érhető el a BÖRZE felirat kattintásával.

A könnyebb eligazodás, az ajánlatok közötti tájékozódás megkönnyítése érdekében az ajánlatok rendszerezve vannak. Három fő kategória (1) kereshető: szántóföldi növények, zöldségnövények és egyéb vetőmagvak. A fő kategóriákon belül alkategóriákat (2) képeztünk a főbb növénycsoportok szerint. Az alkategóriákból kattinthatók a konkrét növényfajok (3) és a hozzájuk tartozó ajánlatok.

Az alkategóriák és a növényfajok mögötti zárójelben levő szám (4) mutatja, hogy az adott alkategóriákon vagy növényfajokon belül hány ajánlat található. Ha a keresett fajtából van ajánlat, rákattintva megjelennek az adott fajra feltett ajánlatok néhány alapinformáció megjelölésével. A kilistázott ajánlatok közül egyet kiválasztva tudunk behívni minden olyan részletét, amit a feladó nyilvánosságra kívánt hozni

(5), illetve itt található a hirdetést feladó adatait is (6). Erről a felületről elérhető az adott hirdető összes ajánlata is (7).

A börzén belül lehetőség van a cég szerinti keresésre is. A Börzetagok (8) feliratra kattintva elérhető a börzébe regisztrált összes magánszemély és cég is, függetlenül attól, hogy van e fent élő ajánlatuk vagy sem. Ha a keresett időpontban van élő ajánlata az illető cégnek, a cégszemély mellett az összes általa feltett ajánlat is megjelenik /az ábrákon feltüntetett ajánlat fiktív csak a rendszer használatának bemutatása céljából került fel/.

Ajánlat elhelyezése a börzében

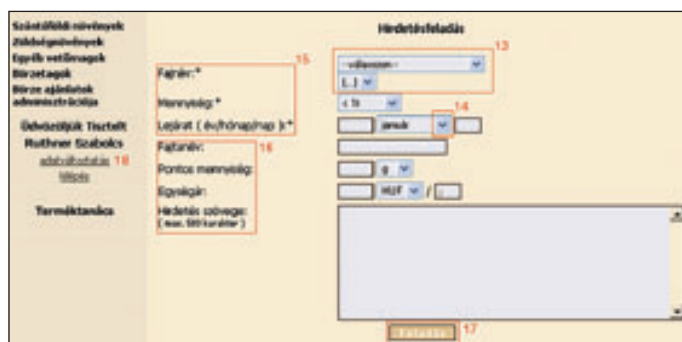
Ajánlat feltöltésének feltétele a vetőmag termékTanácsi tagság, valamint a kapcsolódó éves regisztrációs díj megfizetése. A börze használatára jogosult tag felhasználó név és jelszó birtokában korlátozottan feltehető ajánlatot a börzébe mindaddig, míg a szolgáltatás díját fizeti. A felhasználó név és jelszó begépelése után (9) a Börzeajánlatok adminisztrációja (10) menüpontra kattintva megjelenik a hirdetés felvitelét lehetővé tevő felület. A felületen láthatók a már korábban feltett ajánlatok (11), amelyek itt törölhetők vagy módosíthatók. Új ajánlat felhelyezése a korábban ismertett három fő kategória választása után kezdetű meg (12). Az ajánlat felhelyezése során elsőként a hirdetni kívánt növény: fajtát (13), a rendelkezésre álló készlet hozzávetőleges mennyiségét, valamint az ajánlat érvényességének idejét kell megadni. Ennek a három kategóriának (csillaggal jelölt kategóriák) (15) a kitöltése kötelező. Nélkülük az ajánlat nem érvényes, nem jelenik meg.

1. ábra: Ajánlat keresése

2. és 3. ábra: Ajánlat elhelyezése a börzében

80 éves a Gabonakutató Kht.

Egyes kategóriák kitöltését a legördülő listák könnyítik meg (14). Ezenfelül kitölthetők még egyéb opcionális kategóriák is, úgymint az ajánlott fajta neve, egységára, pontos mennyisége és egy részletesebb szöveges ajánlat 500 karakter terjedelemben (16). Nyilvánvalóan minden növénycsoport összes fajtáját nem tartalmazza az adatbázis. A zöldség és szántóföldi növények esetében a kialakított fajlista a Nemzeti Fajtajegyzéken alapul. Az egyéb vetőmagvaknál a fajok lehetséges nagy száma miatt igény szerint fogjuk feltenni az egyes fajokat. Az ajánlat feladását (17) követően a hirdetés legkésőbb két munkanapon belül megjelenik az adatbázis, tehát kereshető és hozzáférhetővé válik bárki számára.

Új ajánlat csak a VT-n keresztül kerülhet föl a honlapra. Ha az ajánlat a Terméktanács Etikai Kódexének elveivel ellentétes, az ügyvezetés azt visszaküldheti az ajánlattevőnek módosításra. Annak ellenére, hogy a VT ügyvezetése figyeli az ajánlatokat és megpróbálja kiszűrni az etikátlanokat, az ajánlatok tartalmáért nem tud felelősséget vállalni. Az ajánlatért a teljes felelősséget az kell vállalja, aki az ajánlat felvételét kérte.

A (11) lépésben megismert helyen a már fent lévő ajánlatok törölhetők vagy módosíthatók. Módosítani azonban csak az ajánlat lejártára, mennyiségére és árára vonatkozó információkat lehet. Ha az ajánlattevő ezen felül mást is kíván módosítani, az már új ajánlatnak minősül.

A börzébe regisztrált tagok az adatválogatás (18) menüpontban a VT On-Line nyilvántartásában szereplő adataikat megtekintheti, illetve a hozzáférést biztosító jelszavukat módosíthatják.

A rendszer kiépítésének költségét a Terméktanács átvállalta. Fenntartása pedig a szolgáltatást igénybe vevő terméktanács tagoknak, a jelentkezők számától függően előreláthatóan kb. 6.000 Ft +ÁFA éves költséget jelentene, amely 2004 október 1-től 2005 szeptember 31-ig érvényes. A belépő érdeke, hogy ezt az időt jól kihasználja.

Reméljük, hogy a „vetőmagbörze” kialakítása és működtetése nemcsak a belföldi felhasználók számára, hanem más EU tagállamok vetőmag-felhasználói felé is folyamatos kínálatot fog jelenteni, s ezzel egyaránt elősegíti a vetőmag-forgalmazók és a vetőmag-felhasználók érdekeit.

A vetőmag börzébe jelentkezni a honlapról letölthető előfizetési szerződés 2 kitöltött és aláírt példányával lehet, melyet kérünk a VT titkárságának megküldeni.

Egyéb információk kaphatók:

Web: www.vetomagtermeztancs.hu

E-mail: vetomagt@hu.inter.net

Telefon: 1-332-5755

Telefax: 1-302-6507

Cím: 1054 Bp. Szabadság tér 14.

Ruthner Szabolcs

A GK Kht. elmúlt 80 esztendejére emlékezni, és azt ünnepelni jó dolog, hiszen a gazdag hagyaték erre bőséget szolgáltat. A gazdag hagyatékból azokat a fejezeteket emelném ki röviden, melyek, ha közvetve is, de alapot adhatnak a kiút megtalálására.

Milyen nagyszerű volt a kezdet 1924-ben, pedig az elvesztett I. világháború után vagyunk. A mezőgazdaság hagyományos piacait elveszítette, a már világhírnevet szerzett magyar vetőmagágazat is tönkrement, és a szomszédos új nemzetállamok egyszerre konkurens versenytársakká váltak. Ilyen helyzetben a Földművelésügyi Minisztérium elsősorban a bányai búzafajtákra a Bánkúti 1201-es, a Bánkúti 1014-es és Bánkúti 1205-ösre alapozva olyan búzatermesztési programot dolgozott ki, amelynek célja arra irányult, hogy a magyar búza hagyományosan kiváló minőségét továbbjavítsa és egyben nagyobb termést érjen el. Megszervezte a bánkúti búzák vetőmagtermesztését és ingyenes, majd később kedvezményes vetőmagakciók keretében a termesztésüket általánossá tette. Ezzel párhuzamosan a búza minősítésének nemzetközileg elfogadott rendszerét kialakították, a minősítő laborhálózatot megeremeltették. Magtárakat építettek és vasúthálózatot.

A piaci igényekhez való rugalmas alkalmazkodást segítette a korszerű malmok építése. Ma ezt úgy mondanánk, hogy elődeink a Bánkúti búzára egy tudatos, jól átgondolt minőségi búzatermesztési marketing stratégiát dolgoztak ki, és azt a gyakorlatban eredményesen megvalósították. Elődeink egyszerre látták a kitűnő bánkúti búzafajtákban lévő piaci lehetőségeket, de látták az egészet is, mármint azt, hogy a sikeres és eredményes búzatermesztés eléréséhez, a szükséges infrastruktúra megteremtése is szükséges, és a résztvevőket a nemesítésben, a vetőmag-előállításban a búzatermesztésben, a búzakereskedelemben érdekeltté kell tenni.

Az újabb időkből ilyen nagy eredmény volt az 1985-ben minősített GK Öthalom több mint egy évtizedes sikere. A GK Öthalom szerencsésen egyesítette a magas terméshozamot, a jó minőséget és a nagy terméshozamot. Erre az időszakra esik a fajtaspeciális agrotechnika kidolgozása és gyakorlatának megteremtése, a műtrágyázási tartamkísérletek a magas szintű növénykörtani munka beindítása.

A GK Kht. búzafajta palettáján ma is kiemelkedő teljesítményt (produktum, minőség, terméshozam) adó fajták vannak, de ismertségük, és ami fontosabb, elismertségük és elterjedtségük a megszokottnál szerényebb.

Jó szívvel lehet és kell emlékeznünk a hibrid kukorica nemesítésben elért eredményekre, a Bernburgi Intézettel közösen előállított hibridekre, a Pioneer együttműködésre. Egy sikeres korszakot jelentettek gazdagítva és megeremelve a magyar hibrid kukorica termesztés, feldolgozás és kereskedelem nagy ívű fejlődését. A Pioneer együttműködés lehetőséget adott a GK Kht.-nak saját genetikai bázisra épülő, korszerű, versenyképes fajtaválaszték megteremtésére és egy új vetőmag-előállítási és forgalmazási rendszer kialakítására. Sajnos itt is azt kell megállapítani, hogy a fajták teljesítménye és értéke a piacon nem realizálódik.

Igazán sikertörténet a hibrid napraforgó nemesítés is. A Viki fajta nemcsak Magyarországon volt listavezető fajta, hanem Franciaországban is, megeremelve ezzel a szegedi hibrid napraforgó széles körű nemzetközi elismertségét. Eredményes együttműködést alakítottak ki a francia nemesítő cégekkel és a Dekalb-bal.

Összegezve azt mondhatjuk, hogy a GK Kht.-nak sikeres időszakai a magas szinten kidolgozott és megvalósított, hosszú távon működő együttműködésekhez kötődnek.

Elérkeztünk, hogy a máról és a holnapról beszéljünk. 2004. május 1-jén az EU-hoz csatlakoztunk és ez egy új helyzetet teremtett a vetőmagpiacainkon is. Azt látjuk e körben, hogy a verseny kiélezett, a piacok újrafelosztása folyik. Lássuk a résztvevőket. A multinacionális cégek hazai vállalatai külön kategóriát képviselnek, mert ők már nem országban, hanem régiókban gondolkodnak. Erre dolgozták, dolgozzák ki marketing stratégiájukat és valósítják meg fejlesztéseiket.

Egy másik csoportot azok a tőkeerős, hosszabb távra berendezkedő EU-s, általában vetőmagos cégek képviselnek, amelyeknek jól kidolgozott marketing stratégiájuk van, saját eladási hálózattal, vetőmagot termelnek esetenként feldolgoztatnak, némelyek az eladott vetőmagból származó árut, ha a meghatározott paramétereket eléri, előre meghatározott áron, vagy meghatározott módon számolt áron visszavásárolják. A hazai nagy integrátorok a vetőmagot más szolgáltatáshoz kapcsolják, vagy a vetőmagból termelt árut meghatározott kondíciók mellett visszavásárolják. Mindenesetre az integrációt igyekeznek minél szélesebben művelni. Ezen csoportokat széles kapcsolatrendszer, előre kidolgozott marketing stratégia és tapasztalatok, de legfőképpen a tőkeerősség jellemzi. A negyedik csoporthoz azok tartoznak, akik tőkeerős híján nem tudnak vetőmagvertikumban gon-

Elhangzott az ünnepi alkalmából rendezett tudományos konferencián

dolgodni és csak szerény marketing tevékenységre képesek.

A Gabonakutató Kht. óriási nemzeti kincs, amely a fajtákban a nemesítési alapanyagokban, a kutatási eredményekben, az infrastruktúrában, a hosszú évtizedeken keresztül kiépített kapcsolatrendszerben, a humán erőforrásnak, a sokirányú, magas szintű tudásában és felhalmozott tapasztalatokban mutatkozik meg.

Az előbbieken röviden bemutatam a vetőmagpiac résztvevőit, a konkurenciát. Úgy gondolom a GK Kht. ebben a kiélezett piaci megmérettetésben a versenyt nem tudja állni. A GK Kht. számára a közhasznúság adta előnyök mellett mind fontosabb a marketing tevékenységének megerősítése, a gazdálkodásban a marketingsemlelélt általánosság tétele, annak elfogadása, hogy a produktum, a fajta, a vetőmag a hozzáadott szolgáltatás értékét a piac dönti el. A jól átgondolt marketing stratégia jelentősége mindinkább megnövekszik. A marketinghez pedig tőke kell, ami a tulajdonos feladata. A GK Kht.-nak ki kell használni az integrációban meglévő lehetőségeket, hosszú távra szóló kölcsönös elkötelezettségek és előnyök mellett. Az elhangzott előadások tükrözték, hogy a GK Kht.-nak a változásra, a változtatásra, a marketing tevékenység erősítésére van elképzelése.

Végül a Vetőmag Szövetség és Terméktanács nevében szeretném megköszönni a Kht. alkalmazottainak a szervezetünkben végzett önzetlen, magas szintű szakmai munkát. Különösen nagyon értékeljük, aki sajnos már nem lehet köztünk Dr. Szócs Lászlónak az Etikai Kódex megalkotásában végzett alapvető munkásságát. Meg vagyok győződve, hogy az elkövetkezendő időkben a társadalmi-gazdasági problémák megoldásában a civil szervezetek, így a szakmai szervezetek jelentősége megnő. A politikának be kell látni, – ahogy a Lajtán túl már rég belátták –, hogy a társadalomban minden gondját, baját nem tudja megoldani.

Fel szeretném a figyelmet hívni arra, hogy az EU listán szereplő valamennyi fajta Magyarországon is forgalmazható. Ezért nem elég elégszer elmondani, – amit elődeink már a XIX. században megfogalmaztak –, hogy vetőmagot csak ismert cégtől, ismert eladótól, kereskedőtől szabad vásárolni, mert a vetőmag bizalmi áru, ahol a megbízhatóság, a fajta előállítási helye felértékelődik.

Gratulálok a GK Kht.-nak a 80 év sikeréhez, remélem a kor kihívásaira helyes választ tud adni, és akkor most azt is kívánhatjuk az ünnepeltnek, hogy még 10–15 év múlva is ünnepelni tudjunk.

Turi János
a Vetőmag Szövetség és Terméktanács
elnöke

A Gabonatermesztési Kutató Kht. meghívott vendégei és munkatársai szept. 23-án bensőséges hangulatú, ünnepi tudományos ülés keretében emlékeztek meg a cég megalapításának 80. évfordulójáról. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium képviselőjében dr. Marton István főosztályvezető előadásában szólt arról, hogy a Magyar Királyi Mezőgazdasági Intézet néven 1924-ben megnyílt intézmény eddigi fennállása alatt sok néven és módon, sokféle tevékenységi körrel töltötte be küldetését. A minisztériumban úgy látják, hogy a nemzetközi szintérré változott hazánkban is csak a hazai kutatási kapacitások összefogásával, vagyis a 21. FVM-hez tartozó kutató-fejlesztő intézmény szoros együttműködésével tartható fenn a versenyképesség a multinacionális cégekkel.

A hozzászólók (dr. Borsos János – Agrárkutató Intézmények Országos Szövetsége, Turi János – Vetőmag Szövetség és Terméktanács, dr. Botka László polgármester) a Gabonakutatónak a kutatói közéletben, vetőmagtermesztői szakmában és a város életében betöltött meghatározó szerepét méltatták. A levezető elnök, Németh János tudományos tanácsadó a formalításokat túllépve azzal adta meg az események keretét és vezérfonalát, hogy az itteni lét lényegét többszörösen megismételve próbálta meg besulykolni minden résztvevő tudatába: a Gabonakutató régen is a közhasznára dolgozott, s most mint közhasznú társaság tevékenykedik a közhasznára, s a jövőben is szeretné e nemes hagyományt folytatni.

A további előadásokban a GK Kht. elmúlt öt évének eredményeiről az ügyvezető és az igazgatóságok vezetői számoltak be. E lényegre törő előadások azonban túllépték a számvetés kereteit, felvillantották az egyes tevékenységek mögötti mozgatórugókat, felfedtek jövőbeni szándékokat s a leghasznosabb működés lehetőségeit próbálták feltérképezni.

Búzafajták – hagyományos és új eljárások ötvözetéből

Dr. Kertész Zoltán kutató professzor arról szólt, hogy milyen kutatási koncepciók álltak a kalászos gabonák terén elért eredmények hátterében:

„Mivel a Gabonakutató alapvető feladata új növényfajták előállítása, a fajták szakszerű fenntartása és vetőmagvaik elszaporítása a lehető legnagyobb vetésterületen, a kutatások a nemesítésre kell,

hogy koncentrálni, vagy a nemesítést kell, hogy kiszolgálják.

A folyamat során, először, keresztezéssel, vagy más módszerekkel új változatosságot hozunk létre, ami tartalmazza a nemesítő számára ideálisnak vélt genotípusokat. A létrehozott, új értékes növényt, törzset megfelelő szelekciós rendszerben megtaláljuk, kiválasztjuk, meghatározzuk gazdasági értékét, minősítettjük, szabadalmaztatjuk, majd elterjesztjük, miközben a fajtafenntartással megőrizzuk az eredeti fenotípusát és belső értékeit. A szuperelit vetőmag megerősítésével be is fejeződik a nemesítő munkája, a vetőmagtermesztés már üzleti szféra.

A búzában egy új fajta akkor ér el igazi karriert, akkor lesz „nagy fajta”, ha az elismeréskor, vagy röviddel azt követően 1 ha szuperelit, 10 ha elit, 250 ha I. fokú, 4.000 ha II. fokú szaporítás révén mintegy 60000 hektárra elegendő vetőmagot tudunk produkálni. Ezzel elértünk egy kritikus nagyságrészre, amelynek révén fajtánkat a búza vetésterület 5 %-án termesztik. Az elmúlt 10 évben minősített búzafajták közül ezt a sikert a GK Kalász és GK Élet érte el. A GK Garaboly, GK Petur, GK Ati, GK Verecke és GK Holló esélyesek a közeljövőben hasonló karrierre.

A huszadik század vége és az ezredforduló évei újabb követelményeket állítottak a búzanevelők elé. Ma olyan búzafajtákra van szükség, melyek könnyen termelhetők, jó alkalmazkodó képességük révén 2 és 8 t/ha-os termésszinten is jól teremnek, nem igényelnek kivételesen technológiai beavatkozást, emellett a kor követelményeinek megfelelő, jó minőségű végterméket adnak. Az utóbbi évtizedben vált meghatározóvá a jó őrléhetőség (lisztkihozatal, szemkeménység), a stabilan magas sikértartalom, a tézta enzimaktivitások egyensúlya (esésszám), miközben a kedvező sütőipari minőség (farinográf érték, cipőterfogot) permanensen fontos követelmény maradt. Ez a sok kritérium szinte „paradigma-váltást” igényel, követel meg a nemesítőktől.

Saját szakterületünkön mindent megteszünk, hogy a korszakváltás megvalósuljon, bekövetkezzen. Az új évtized kihívásaira ennek megfelelően felkészültünk. Olyan nemesítő iskolák működnek intézetünkben, ahol búzafajták sora születik évről-évre. Képesek vagyunk a nemesítési gyakorlatban alkalmazni a legmodernebb technikákat és technológiákat.

A hagyományos és új eljárások ötvözetével hasznosítható eredmények sorát hozzuk létre saját népünk és a környező világ számára.

A mezőgazdaság szolgálatában

Ha már pontosan megfogalmaztuk a célokat, a munka elejét és várható végeredményét, nézzük, hogy helyes-e nemesítési kutatásaink filozófiája. Sorozatos módszertani fejlesztések során felépítettünk egy nagyon bonyolult, de csaknem tökéletesen működő, hagyományos szelekciós rendszert. Ez lényegében a keresztezésre és szigorú többszöri egyedkiválogatásra épülő eljárás, ahol a fajtafenntartás a fajta-előállítás következetes folytatása. Eljárásunk leglényegesebb részfolyamata az, hogy a törzseket több éven át teszteljük, de a kombinálással learatott törzsek termését sohasem szaporítjuk tovább, hanem párhuzamosan, alvonalak szelekciójával biztosítjuk a szaporításhoz szükséges keveredésmentes vetőmagot.

Ezt a szerintünk helyes filozófiára épített hagyományos nemesítési, illetve szelekciós rendszert megerősítettük élet-tani-, kórtani-, sejt-szövettenyésztési-, molekuláris genetikai-, gén technológiai-, genomikai és speciális módszertani kutatásokkal. E közben a folyamat minden lépésében megoldottuk a szellemi, technikai és műszeres kiszolgálást.

Az in vitro androgenezis már valóban rutin-nemesítési eljárássá vált, és éppen időben született az első magyar kettőzött haploid búzafajta. A GK Délibáb valódi nemesítési értéket is képvisel. A maga idejében 4–5 százalékos vetésterületi arányt ért el, ami már jelentős gazdasági hasznot jelent.

Az első magyar transzgénikus búza is itt született, ami igazi tudományos eredmény, egyelőre gazdasági hatás nélkül. Elérkezett a pillanat, amikor a hazai fejlesztésű gént kezünkbe foghatjuk, működő sejt-szövet tenyésztési rendszerünkben be tudjuk építeni a búzába, a molekuláris markerekkel nyomon követhetjük a gén útját, és a nemesítő fajtává is képes ezt konvertálni.

A Nemzeti Kutatási-fejlesztési Program Búzakonzorciuma keretében ezt már kipróbáltuk, képesek vagyunk valóra is váltani, amint eljön az ideje, és a törvények, a környezet és a társadalom is befogadja.

A nagy nemzetközi színpadon óriási verseny folyik, amelyben a genomikai, a molekuláris nemesítési és géntechnológiai

megközelítések meghatározó szerepet kapnak, mint a nemesítés fontos elemei. A GK Kht. gabonakutatásokkal foglalkozó gárdája képes befogadni az un hard science eredményeit, és képes bekapcsolódni ebbe az élenjáró folyamatba.

A nemesítési kutatások része, és utolsó, fontos felvonása a fajtafenntartás. Ezt is lehet hanyagul, vagy jól csinálni és igazi tudományos alapon művelni a fajta sikeres elterjesztése érdekében. Nemesítési kollektívánk fajtafenntartási- és vetőmag szaporítási módszertani kutatásainak eredményeképpen jól működő rendszerrel állunk készen a feladatok megoldására.

Természetesen a fajtafenntartást különböző színvonalon, különböző módszerekkel lehet végezni. A homogenitás fenntartására, és kiegyensúlyozott populációk létrehozására, a kalász-kiválogatásra épülő, szigorú pedigre-tenyésztési eljárás és a doubled haploid (DH) alaptörzsek szelekciójára épülő módszerünk egyaránt eredményesnek bizonyult.

Módszerünk szerint egy fajta, már az elismerés évében 6 alaptörzsből, családból áll. Ezek a törzsek a nemesítés végső fázisában, a kísérlethálózatban szereplő törzs közvetlen rokonai; vagyis az alaptörzs és annak közvetlen utód-törzsei. A 6 fajtaelem (család) altörzsei és szigorú pedigre szerinti leszármazott utód altörzsei képezik a fajta, rokonság szerint rendezett törzsállomá-

nyát. Így egy fajta fenntartása 6 család, annak 12 altörzse és mind a 18 törzset képviselő 12–12 altörzs, mindösszesen 226 kalász utódsor összességéből áll.

A szigorú pedigre rendszer lehetővé teszi, hogy bármelyik altörzs morfológiai-, kórtani-, vagy felhasználási, minőségi eltérése esetén az egész család eltávolításával, a fajta jellemző populációja azonnal megtisztítható az esetleges eltérő elemektől, hibáktól. Így a fajtára jellemző egyensúlyi állapot évről-évre biztonsággal megtartható.

A belső variabilitás megőrzését a gazdaság kiindulási törzsállomány és a nagyszámú vonal szelekciója biztosítja. Kifejlesztett módszereink segítségével 2003-ban 54 fajta, ill. fajtajelölt sikeres fajtafenntartását végeztük el.,

Kukorica hibridek – saját vonalak biztonságával

Dr. Szel Sándor igazgatóságvezető a kukoricakutatás kihívásairól és az azokra adott válaszokról szól:

„Egyrészt a 80–90-es évek fordulóján történt politikai és gazdasági változások alapjaiban rendezték át a mezőgazdaságot, benne a kukorica ágazatot. Ennek következménye lett a szétaprózódott, napjainkban talán már lassan újraegyesülő mezőgazdasági birtokszerkezet. A kukoricatermelés általában alacsony befektetéssel valósul meg. Visszaesett a műtrágya felhasználás, csak néhány termelő tudta a 80-as évek termelési színvonalát megőrizni.

A röviden globális felmelegedésként emlegetett időjárás változás szintén jelentős hatással jár. Az időjárási tényezők, a termelési feltételek változásai módosították a nemesítési célokat, a hibridekkel szembeni elvárásokat. A termőképesség és a gyors vízleadás mellett parancsolóvá vált a hibridek stressz toleranciájának növelése. A szárazságtűrés, a hőtűrés, a betegség és rovar kártevőkkel szembeni ellenálló képesség, a herbicid tolerancia, a jó tápanyag-hasznosítás növelése kiemelkedően fontos nemesítési feladattá vált.

A vetőmag kereskedelmet a privát szféra vette át. Az utóbbi néhány évben a koncentráció révén a vetőmag kereskedelem meghatározó része néhány nemzetközi cég kezében összpontosult. Ilyen nagymértékű változások minden nemesítő céget választásra készítették, meg tudja-e őrizni önállóságát a piacon, vagy eltűnik a nagy cég-egyesülések olvasztó kemencéjében.

A GK Kht. 80 éve bizonyítja, hogy a sokok átszervezést túl lehet élni, ha van eredményes tevékenység, ha van akarat a válto-

zások megértéséhez, ha van képesség a változó feltételekhez való alkalmazkodáshoz. A Kukorica Igazgatóságon több mint harminc éve kezdtük el a beltenyésztett vonalak előállítását.

Szerencsénkre már akkor felismertük, hogy az amerikai egyetemeken előállított – a világ szinte minden kukorica nemesítője által használt – vonalak helyett, később, a saját tulajdonú vonal értéke lesz a meghatározó. A saját genetikai anyag megteremtése adta meg számunkra a talpra állás lehetőségét, miután az óhajtott rendszerváltás egyik pillanatról a másikra megszüntette a korábbi sikeres, nagy piaci részarányt jelentő nemzetközi együttműködésből származó közös hibridek használati jogát.

Nemesítési programunkat az egymástól a természeti feltételeket illetően jelentős mértékben különböző Táplánszentkereszten és Szegeden valósítjuk meg. Az új hibridek kipróbálását nemcsak magyarországi, hanem a kutatási és üzleti kapcsolatainknak köszönhetően számos európai és kis-ázsiai termőhelyen tehetjük meg. Az utóbbi évek eredményeit az államilag elismert és a szabadalmaztatott beltenyésztett vonalak, hibridek száma is jelzi. Magyarországon az elmúlt öt évben 16 fajtánk kapott állami elismerést. Ugyanebben az időszakban Romániában 8 hibridünket ismerték el, Szlovákiában 3-at, emellett a FÁK országokban, Szlovéniában, Portugáliában, Franciaországban és Törökországban is megjelentünk egy-egy hibridünkkel.”

A beltenyésztett vonal és a hibrid-előállítással összehangoltan sokrétű kutatási tevékenységet is végzünk. A volt Hoechst céggel közösen szabadalmaztatott módszer nyitotta meg az utat a kukorica gén beépítéshez.

Azóta az SZBK-val közösen stressz gének és a kukorica gyökér nitrogén fixáló képességét lehetővé tevő gének beépítésén fáradozunk.

A korábbiakhoz viszonyítva kisebb ráfordítással, de tovább folytatjuk a kukoricaszem fehérje és az olajtartalmának növelését. Gazdasági eredményt e témákban csak akkor várhatnánk, ha a hasznosítást zárt rendszerben tudnánk megvalósítani. Fontosnak tartjuk a gazdaságos kukorica gríz kinyerésére alkalmas, a természet szempontjából is megfelelő genotípusok felkutatását. Grízgyártásra is alkalmas hibridjeink a Veronika, Szegedi DC 488.

A beltenyésztett vonal és a hibrid előállítási programba építettük a szélsőséges időjárási feltételekhez való alkalmazkodásra, a betegség ellenállóságra és a herbicid toleranciára való kiválogatást. Külön-külön értékeljük a vonalak szárazságtűrését, csőfuzárium és vírus ellenálló képességét, hogy csak a legfontosabbakat említsem. A beltenyésztett vonalaknak nemcsak a hibridben, hanem önmagukban is kiváló értékűeknek kell lenni, hisz a gazdaságos vetőmag előállítás záloga a vonal tulajdonságaiban rejlik.

Tevékenységünkben fontos jelentősége van a termesztési kísérleteknek. A termesztési kísérletek, a fajtajelöltek és a vonalak vizsgálata az állománysűrűségi, a műtrágya-hasznosítási és a gyomirtási kísérletekben megalapozott termesztési ajánlások kidolgozását és közkinccsé tételét tették lehetővé.

Magunk részéről mindig külön figyelmet szenteltünk a gyomirtó szerek szakszerű használatának, és azok fitotoxikus hatásának. Sajnos többször tapasztaltuk, hogy a megfelelő információ hiánya miatt szakszerűtlenül elvégzett gyomirtás a kukoricát károsította, vagy 20–40%-os kárt okozott. Ez a tény különösen akkor szomorú, amikor a nemesítők néhány százalékos termésteleért hosszú éveket keményen dolgoznak.

Napjainkban a kukoricatermesztés veszedelme a kukorica bogár. 1995-ben, amikor Magyarországon az első imágókat észlelték, különböző intézmények munkatársai fogtak össze, hogy megismerjék a kártevő biológiáját, kidolgozzák az ellene való védekezést. Munkájuknak köszönhető, hogy mire a kártétel is jelentkezett a védekezési módszerek rendelkezésre álltak.

A GK Kht. is felsorakozott a mai értelemben vett vetőmag cégek sorába. A vetőmagot saját területünkön vagy szerződésel állítjuk elő.

A vetőmag feldolgozását a kiszombori

vetőmag üzemben végezzük. Intézményünk fajtáinak és hibridjeinek bemutatásában területi képviselők dolgoznak. Vetőmagjainkat forgalmazókon és integrátorokon keresztül értékesítjük, melyek sorában a KITE Rt., az IKR Rt. és a KUK' 95 Kft. a legnagyobbak.

A GK Kht. kukorica nemesítésének sikere a 70–80-as években a kölcsönös előnyökre alapozott nemzetközi együttműködésben rejlett. Az elveket megőrizve ma új kapcsolatokat építünk mind a közös nemesítésben, mind a vetőmagjaink értékesítésében. A Maise Technologie International /MTI/ -vel kapcsolatunk meghatározó, amely mind több területet érint, az alapok fejlesztésétől a hibrid előállításán át a vetőmag kereskedelem megszervezéséig. Fajtaképviseleti szerződéseink vannak Szlovákiában, Szlovéniában és Romániában. Új együttműködés formálódik Törökországban magyar cégekkel (Bóly Rt. és Boszporusz Kft.) közösen.”

Napraforgó – nemzetközi együttműködésben

Dr. Pálvölgyi László igazgatóságvezető az olajnövények nemesítési eredményeiről és a további lehetőségekről adott tájékoztatást, melyből itt a napraforgóra vonatkozó részre összpontosítottunk:

„Az elmúlt évtizedben a korábbiaknak megfelelően folyamatosan jelentettünk be új, nagyteljesítményű napraforgó fajtajelölteket a külföldi és hazai hivatalos állami kísérletekbe. Ezek közül 17 új napraforgó hibrid teljesítette sikerrel az OMMI kísérleteket, külföldön pedig 10 országban összesen 22 hibrid nyerte el az állami minősítést.

A napraforgó esetében a nyugat-európai fajtaelismerést követően, hazánkban is alapkritérium lett az újabb peronoszpóra (Plasmopara halstedii) rasszok elleni rezisztencia biztosítása. Ennek a munkának első konkrét eredményei a Masai PR, a Macha PR és a Manitou PR közös francia-magyar napraforgó hibridek állami minősítése.

A hazai és külföldi minősítéseket követően az új fajták elterjesztésének egyik alapfeltétele a megfelelő mennyiségű és minőségű vetőmag előállítására. Ennek biztosítása végett az Olajnövények Igazgatóságán a Vetőmag Csoport végzi a szülővonalak pré-bázis, bázis és FI áruvetőmag előállítását. A fajtafenntartás hatékonyságának és minőségének javítása érdekében további feladata az alapanyagok fenntartására és felszaporítására vonatkozó valamennyi speciális agrotechnikai tényező vizsgálata. A maximális fajtatisztaság elérésének biztosítására dél-afrikai ún. kontraszezónális kitermesztési kísérleteket valósítunk meg minden tenyészidőszakot követően.

A korábbi időszakra jellemző ún. liceneciadíjas konstrukció a hazai vetőmagpiac alapvető megváltozása miatt már nem működött megfelelően, így a GKI Közhasznú Társasággá történő átalakulását követően a vetőmag megtermeltetésével, feldolgozásával és piacra juttatásával a nemesítés – fajtafenntartás – vetőmag-szaporítás, – feldolgozás és – forgalmazás teljes vertikumát alakította ki. Az átalakítás kezdeti nehézségeit követően az első eredményeket jelzi, hogy 2003 és 2004 tavaszán sikerült a belföldi vetőmagforgalmat növelni, ugyanakkor a külföldi vetőmagforgalom is stabil szinten maradt.

Fontos eredményeink közé tartozik az új kísérleti hibridek tesztelésének javítása több termőhelyes tájkísérletek megszervezésével. Így növelhetjük a bejelentett új kombinációk minősítésének esélyét, az eltérő ökológiai körülményekhez történő jobb alkalmazkodó képesség elérését.

A következő évtizedre vonatkozóan az olajnövények nemesítése terén törekedünk a minél szélesebb genetikai háttér biztosítására. Ebben nagy jelentősége van a nemzetközi együttműködések fejlesztésének. A korábbi évtizedekben kialakított sikeres kapcsolatokra alapozva továbbra is kihasználjuk a kölcsönös együttműködésekkel származó előnyöket. Így lehetőségünk van saját hibridjeink külföldi kipróbálására, új vonalak, nemesítési alapanyagok cseréjére, közös hibridek előállítására és hivatalos elismertetésére.

A legfontosabb azonban az, hogy külföldi partnereink jól kiépített kereskedelmi hálózatának segítségével fajtáink, hibridjeink sikeresebben terjedhetnek el a külföldi országokban.

Tengerentúli kapcsolatainkban továbbra is kiemelkedő jelentőségű a Dekalb/Monsanto együttműködés. Ennek keretében közös hibridjeink nemcsak az Egyesült Államok és Nyugat Európa piacán, hanem Indiában, Pakisztánban és Kínában is termesztésbe kerülnek. Amerikában újabb partnerekkel is kötöttünk közös nemesítési programokat elindító kutatási szerződéseket, így a Dow AgroSciences és a Charles Krull Inc. cégekkel.

Franciaországban a Maisadour-ral tovább folytatjuk az együttműködést mind tudományos, mind vetőmag-kereskedelmi téren. Valamennyi új közös hibridünk már ún. PR-típus, tehát az új peronoszpóra rasszokra is rezisztensek, forgalmazásuk nemcsak Franciaországban és Magyarországon, hanem a szomszédos országokban (pl. Olaszország, Románia) is elkezdődött. Újabb szerződéses partnereink Franciaországban az RAGT és a Caussade Semences. Ez utóbbival megszű-

lettek az első konkrét eredmények is, a MARA és a MANUEL hibridek hazai minősítésével.

A hazai napraforgó vetésterület csökkenése és erős ingadozása miatt az utóbbi években nagyobb hangsúlyt fektettünk a hazánkkal szomszédos országokban kialakítható együttműködésekre. Így Szlovákiában erősítettük kapcsolatunkat az Agromarkt-tal, Romániában pedig – ahol évente 1 millió hektár körül vetnek napraforgót – a Saaten Union Románia céggel kötött szerződés keretében történik a szegedi napraforgók elterjesztése.

Szerteágazó nemzetközi tevékenységünk közül még megemlíthetjük a Törökországban elindított közös munkát, melyet a Boszporusz Kft. és a Bólyi Mezőgazdasági Rt. által alapított konzorcium keretében folytatunk. A Dél-afrikai Köztársaságban a JBI Food Services céggel a fajtatisztaság vizsgálatokon kívül hibridjeink dél-afrikai hivatalos állami elismertetését is elkezdtük, így került 2002-ben minősítésre a Viki és az U 55-E (Bambo).

A napraforgó vonalak és hibridek szádor-ellenállóságának felmérése elkerülhetlenné vált, hiszen fajtáink terjedése több európai országban csak ennek ismeretében, szádor-rezisztens hibridekkel valósulhat meg. A hazai termesztésben is számolni kell a különböző fiziológiai szádor rasszok megjelenésével.

Nagy lehetőségeket nyújt a napraforgó nemesítésében a magas olajsavtartalmú (HOAC) hibridek előállítása.

2004-ben Fargóban (USA) megtartott 16. Nemzetközi Napraforgó Konferencián az a vélemény hangzott el, hogy 20 éven belül 80 százalékban már magas olajsavtartalmú hibrideket fognak termesztetni a világban.

Ehhez a munkához jól tud kapcsolódni a GK Kht., mivel már több mint 10 éve rendelkezik ilyen szülővonalakkal és a HOAC-nemesítési programot fel tudjuk gyorsítani.

A jövőben az olajnövények nemesítése területén is a hagyományos nemesítési módszerek hatékonyságának növelésére biotechnológiai módszerek (nemzedékgyorsítás, géntranszfer, molekuláris markerek) bevezetésével lehetőség nyílik. Az Olajnövények Igazgatóságán a korszerű biotechnológiai módszerek alkalmazását FVM pályázat keretében indítottuk el, elsőként a napraforgó peronoszpóra rezisztenciáján markerezése érdekében. További vizsgálatokat tervezzük annak megállapítására, hogy e markerek milyen szorosan kapcsolódnak a Pl6 rezisztenciájához.

A jövőben a napraforgótörzsek peronoszpórával szembeni rezisztenciáját mesterséges peronoszpóra teszt mellett molekuláris markerekkel is ellenőrizni kívánjuk. Ugyanezen technika alkalmazásával gyorsítható fel az Or5 szádor-rezisztencia gén beépítése vonalainkba. A biotechnológia segítségével a szülővonalak rokonsági foka (pedigré-analízis) számos DNS-szintű módszerrel vizsgálható. A genetikai távolságok meg-

határozásával az alapanyagaink variabilitásával kapcsolatos genetikai háttér tisztását és ezzel a nemesítés célirányos gyorsítását kívánjuk elérni.”

Létérdekünk a saját agrárkutatás

Dr. Matuz János ügyvezető a közelmúlt napjainkat is meghatározó, fontosabb történéseit vette sorra. Most ebből szemezgetünk:

„2000-ben, hosszas előkészületek után a megszűnt Gabonamag Kft. vetőmag üzeme a Kht. tulajdonába került. Az ott folyó vetőmag-feldolgozást és a forgalmazást a Kht. saját hibridjei és fajtái érdekében újjászervezte. Országos hálózatot hozott létre körzeti felelősökkel, hogy eladásaink mennyiségét növeljék, illetve piaci részesedésüket megtartsák. Egy nemesítő és ag-

rárkutató intézményben a legértékesebb eredménynek az előállított új fajták, szabadalmak tekinthetők. A fajta-előállító nemesítés és kutatás eredményei 1999-től napjainkig a GK Kht-ban.

Fajtabejelentés	230
Állami minősítés	98
Külföldi minősítés	37
Szabadalmi bejelentés	53
Megadott szabadalom	50
Védjegy oltalom	24
Publikáció	522

A 64 aktív kutatót magában foglaló, 350 főt foglalkoztató Gabonakutatónak két és fél milliárd forint értékű vagyont kell hatékonyan működtetni. A Gabonatermesztési Kutató Közhasznú Társaság tevékenységének felépítése hasonlít a modern multikéhoz: egy cégen belül megtalálható a nemesítést szolgáló „alapkutatás”, a nemesítés,

a vetőmag-előállítás, a vetőmag-feldolgozás és a -forgalmazás. Egy dolog nagyon szűkös, ami a jól menő multi cégeknél megvan: a forgótőke, a pénz.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás jelentős változásokat okoz a társaság életében, kutatási feladataiban, tevékenységében, szervezeti felépítésében. De a magyar mezőgazdaságnak az EU-ban is szüksége van saját agrárkutatásra, a hazai termesztési környezethez jól alkalmazkodó, az itteni fogyasztók ízlésének, igényeinek megfelelő fajtákra, hungarikumokra, valamint a világpiacon is értékesíthető kiváló minőségű termékekre. Emellett az egyik legfontosabb stratégiai célkitűzésük, hogy a közös európai agrár- és vidékfejlesztési, valamint környezetvédelmi, egészségvédelmi kutatási programokba intenzívebben kapcsolódjunk be.”

Tóth Szeles István
GK Kft.

A növényfajták állami elismerésének meghosszabbítása

Szerkesztőségi megjegyzés:

Az alábbi írásra kiemelten felhívjuk a fajtával rendelkezők figyelmét, mert az állami elismerés az új jogszabályozás szerint lejár.

A vetőmagvak és vegetatív szaporítóanyagok előállításáról és forgalmazásáról, valamint a növényfajták állami elismeréséről szóló 1996. évi CXXXI. törvény hatálybalépéséig, a növényfajták állami elismerésének időtartama határozatlan idejű volt. A törvény, az Európai Unió vonatkozó irányelveihez történő igazodás jegyében, a növényfajták állami elismerésének időtartamát határozott idejűre változtatta. E szerint ez az időtartam szőlő-, gyümölcs- és erdészeti fajták esetében a megadástól számított 18. év végéig, egyéb növényfajok fajtáinál pedig a megadástól számított 15. év végéig tart. Természetesen a törvény biztosította a bejelentő számára azt a jogot, hogy kérelmére ezt az időtartamot több alkalommal is meg lehessen hosszabbítani, amennyiben a fajta ismételt DUS vizsgálat alapján továbbra is egyöntetűnek és állandónak bizonyult. A határozott idejű állami elismerést, a törvény hatálybalépése előtt elismerést kapott fajtákra is kiterjesztették.

Az első lejáratási időpontot az 1996. évi CXXXI. törvény záró rendelkezése 2007 évben határozta meg úgy, hogy lejár minden olyan fajtának az állami elismerési ideje, amely 2007. december 31-ig eléri vagy meghaladja a megadástól számított 15. évet, illetve szőlő-, gyümölcs- és erdészeti növényfajták esetében a 18. évet. Tehát a szántóföldi-, a zöldség- és dísznövényeknél első alkalommal az 1992-ben vagy korábban elismert fajták, míg a szőlő-, gyü-

mölcs- és erdészeti fajok fajtái közül az 1989-ben vagy azelőtti fajták állami elismerése jár le.

A 2003. évi LII. törvény korrigálta az iménti törvényt. Az állami elismerés időtartamát 2004. május 1-jétől szőlő-, gyümölcs- és erdészeti fajták, illetve fás szárú dísznövények esetében a megadástól számított 20. év végéig, egyéb növényfajoknál a megadástól számított 10. év végéig határozta meg. Az új törvény a záró rendelkezésekben olyan döntést hozott, hogy a törvény hatálybalépése előtt állami elismerést kapott fajták első lejáratáról az 1996. évi CXXXI. törvényben meghatározott időtartamot, azaz a 15., illetve a 18. évet kell figyelembe venni. A 2003. évi LII. törvény alapján viszont 10, illetve 20 éves időtartamra hosszabbítható meg minden 2007-ben vagy utána lejáró fajta.

A 2003. évi LII. törvény végrehajtására kiadott 40/2004 (IV. 7.) FVM rendelet szerint az EU vonatkozó irányelveinek megfelelően, a bejelentő a fajta állami elismerésének meghosszabbítását annak lejárat előtt legalább két évvel kérelmezheti az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézetnél, amely időpont az első alkalommal 2005. december 31-én jár le. A kétéves időtartam ahhoz szükséges, hogy az intézet a fajták ismételt DUS vizsgálatát elvégezze annak megállapítására, hogy a fajta egyöntetű és állandó-e, továbbá a fajta eredeti fajtaleírásában rögzített tulajdonságai nem változtak-e meg. A DUS vizsgálat időtartama egy kísérleti ciklus. A kukorica, a búza, az árpa a napraforgó és a szója fajták esetében az ellenőrzés a gélelektroforézises vizsgálatokra is kiterjed. Amennyiben a fajta ismételt DUS vizsgálati eredménye pozitív, az állami elismerés meghosszabbítható. Ha negatív a DUS vizsgálat az

OMMI a fajta állami elismerésének visszavonását kezdeményezi.

A gyümölcs és szőlőfajták, valamint a fás szárú dísznövények jelentős részét az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet már kiültette fajtagyűjteményeibe, hogy a DUS vizsgálat elvégezhető legyen ezeken a növényeken. Amennyiben a növények nem fordulnának termőre, vagy egyéb okok miatt szükséges, az OMMI a DUS vizsgálatokat a központi törzsgyümölcsös, vagy törzsültetvények növényein végzi el.

A bejelentőnek, az ismételt DUS vizsgálatokhoz a generatív szaporítású fajok fajtái esetén új vetőmagot kell beküldeni, amit összehasonlítanak a tartós vetőmagtárolóban elhelyezett etalon vetőmagmínával.

Az állami elismerés meghosszabbításának kérelmezésekor a bejelentőnek, a fajtavizsgálatok díjtételeiről szóló 83/2004. (VI. 14.) FVM rendelet alapján az alábbi díjakat kell az OMMI részére megfizetni:

- Az állami elismerés meghosszabbításának kérelmi díja;
- A DUS vizsgálatok díja;
- Az állami elismerés meghosszabbításának regisztrációs díja (ezt a díjat csak a meghosszabbítást kapott fajták után kell fizetni).

Fontos tudni, hogy amennyiben a bejelentő, az állami elismerés lejárat előtt két évvel, annak meghosszabbítását írásban az OMMI-hoz nem jelenti be, a 15., illetve a 18. év végével az állami elismerés automatikusan megszűnik. Ha viszont az Intézet az állami elismerés lejártáig nem dönt a kérelemről, az állami elismerés a döntés időpontjáig meghosszabbodik.

Dr. Lázár László
OMMI

Kukorica vetőmag-minősítési tapasztalatok, 2004

Idén több mint 29.000 hektáron jelentettek be hibrid kukorica vetőmag-előállítását. Az elmúlt évhez képest ez minimális emelkedést jelent. A szaporítások bejelentési határideje a május elsejei Európai Unió csatlakozásunk utánra esett, így a vetőmag-előállítások ellenőrzésénél és minősítésénél már az új vetőmag törvény és a végrehajtására kiadott FVM rendelet előírásai szerint jártunk el. A hibrid kukorica vetőmag-előállításokra vonatkozó jogszabályok alapvető változásokat nem hoztak, csak apróbb módosításokra került sor az EU jogharmonizáció miatt.

Az idei évszám időjárás alakulása kedvezett a hibrid kukorica vetőmag-előállításoknak. A telt az elmúlt három-négy évvel ellentétben klasszikus tavaszi időjárás követte. Elmaradt a hirtelen felmelegedés, a tavaszra mérsékelt meleg és sok csapadék volt a jellemző. A vetések-nél a kelést kellő mennyiségű csapadék segítette, de néhol a sok esőtől kelési problémák jelentkeztek. A lassabb felmelegedés miatt valamelyest vonatottabb volt a kukoricánövények kezdeti fejlődése. A táblák fejlettsége és kiegyenlítetttsége megfelelő volt. A nyári alacsonyabb hőmérséklet és lényegesen több csapadék két-három héttel későbbre tolta a kukorica növényállományok fejlődését. A keresztezéses hibrid kukorica vetőmag-előállításokban a legnagyobb kézimunkaerő-igénnyel járó tevékenység a címezés is két héttel később indult.

A címezésről általánosságban elmondható, hogy a fejlettebb, magasabb kukoricánövények címezése idén nehezebb feladatot jelentett. Az elmúlt évekhez hasonlóan, a vetőmag-előállítók a címezési munkákat a legkülönbözőbb konstrukciókban szervezték meg. A vállalkozók által vezetett címező csapatoktól kezdve a tagi részleges címezésben keresztül, az ifjúsági táborokig sokféle megoldással találtak vetőmag-felügyelőink.

A különböző formációk minősítése nem feladatunk, és a szántóföldi szemle során ezt a tényezőt nem is vettük figyelembe. A címezési munkák minőségében azonban csekély mértékű romlás tapasztalható. A vetőmag-termelőknek évről-évre nagyobb erőfeszítésbe kerül a szakmai, termelteségi elvárásaik érvényesítése: a vetőmag-előállítások fajtatisztaág követelményeinek biztosítása.

A címezés kemény, megerőltető fizikai munka. Egyre több helyen öntözéssel nehezítve a júliusi hőség kellős közepén. A hibrid kukorica vetőmag-előállításokba újonnan bekapcsolódó termelők nem minden esetben látják előre a címezési munkák buktatóit, nem jól mérik fel saját lehetőségeiket. A szántóföldi ellenőrzéseken és minősítéseken, a címezési hiba miatti alkalmatlan minősítések meghatározó része új termelőknél fordult elő.

A vetőmag-előállításba új termelők is bekapcsolódtak. Gyakran tapasztaltuk, hogy a kezdőknek számító nem kaptak kellő segítséget és iránymutatást a vetőmag-előállító partnerüktől. A jövőben, a vetőmag-előállítóknak nemcsak az új termelők megnyerésére, hanem

a vetőmag-előállítási tevékenységük alaposabb irányítására is nagyobb hangsúlyt kell fektetni.

A címezési munkával párhuzamosan végzett idegeneléseknél általánosságban megállapítható, hogy az elvetésre került szülői alapanyagok fajtatisztaág az előző évekhez viszonyítva jobb volt. Kevesebb szelekcióra volt szükség, s ez feltétlenül megkönnyítette a szántóföldi munkát.

A termelés hatékonyságát növelő új technológiák bevezetése és fokozottabb térnyerése idén folytatódott. A hibrid kukorica vetőmag-előállítások költségcsökkentő és termelésbiztonság növelő megoldása: a hímsteril anyai szülőn megtermelt kukorica vetőmag. A hímsteril előállítások és kombinációk száma évről-évre nő. A felhasznált hímsteril alapanyagok sterilítása biztonságosnak mondható, a régebben tapasztalt környezeti hatástól függő plazmatípusok eltűntek a természetből. A címezési költségek megtakaríthatók, de a sterilítés ellenőrzésére mindig szükség van. Abban az esetben, ha az anyai növények hímvirágzatában a pelyvalevek felnyílnak és megjelennek a portokok, akkor a pollen jelenlététől függetlenül fertilis (termékeny, gazdag) kukoricaállományként kell kezelni a táblát.

A szaporítások termésmenő technológiai megoldása a nettó területnövelő nullapás, szókített négy-kettes vetéstípusok. Ezek a „térnyerő” megoldások a termelőtől tökéletes talaj-előkészítést, vetést és művelést (modern vetőgépek, művelő eszközök és apakivágók) igényelnek. A címezéskor és idegenelésekor az ilyen táblák nagyobb odafigyelést kívánnak. Ilyen előállítási módnál az idegenelési munkák is nehezebben végezhetőek el. Az apai idegenek felismerését, és ezáltal a fajtatisztaág biztosítását igen megnehezíti. A vetőmag-szaporításokban az apai sorok eltávolítását fokozottabban ellenőrizzük, hiszen a hibás apakivágás, az anyasorokba áthajló tövek nagy veszélyt jelentenek a fajtatisztaágra. A vetőmag-előállításokban idén is nőtt a területnövelő technológiák alkalmazásának aránya.

A hibrid kukorica vetőmag-előállítások növény-egészségügyi szempontból szerencsés évet zárhatnak. A vetésváltás és a tervszerű megelőző védekezés, a hűvösebb csapadékosabb időjárással összefogva, megakadályozta a kukoricabogár elszaporodást és kártételt. Országosan számottevő kárt sehol nem tapasztaltunk. A vetőmag-előállítók többsége felismerte, hogy a kukoricabogár ellen komplex módon kell védekezni. Általánossá vált a vetésváltás, nőtt az inszekticid csávázószerezrel kezelt szülői vetőmagok használata, és nagyobb hangsúlyt fektettek idén a talajfertőtlenítésre és az imágó elleni védekezésre.

A védekezési módok közül a legfontosabb a vetésváltás. Az öntözés nélküli, illetve dobos öntözésre berendezkedett termelők, különösebb nehézségek nélkül megoldották a területváltást. A lineár öntözőberendezések esetén csak területcsökkentéssel lehet biztosítani a

vetésváltást, amit idén nem minden termelő vállalt fel. Az elmúlt években hatalmas károkat okozó gyapottok bagolyféle és a kukoricamolylek kártétel elsődlegesen a csapadékosabb, hűvösebb nyárnak köszönhetően nem volt számottevő.

A vetőmag-szaporításokban az együttvirágzás és megtermékenyülés tekintetében nem tapasztaltunk nagyobb problémákkal. Az előző évekhez képest sokkal jobb eredmény született ezen a téren, bár voltak olyan szaporítások, ahol az átlagos megtermékenyülés alig haladta meg az 50–60 %-ot. Az erre ható tényezők közül ki kell emelni a fajtahatást, az anyai-apai sorok arányát, illetve a nullapás természetét. Ez utóbbi az együttvirágzás – megtermékenyülés tekintetében fokozott kockázatot rejt magában.

Az izolációs távolság vetőmag-előállítás követelményként nem okozott különösebb nehézséget a hibrid kukorica vetőmag-szaporításokban. A kétszáz méteres előírás betartása tapasztalataink szerint megoldható. Egyes vetőmag-termelők szerződéseikben törekszenek a régi szabvány háromszáz méteres szabályához, azonban ez évről-évre nehezebben biztosítható. Az országos hibrid kukorica vetőmag-előállító terület dinamikusabb növekedésének egyik akadálya az izolációs távolság, annak ellenére, hogy az csak kétszáz méter. Az izolációs távolság elemzésekor ki kell emelni a kukoricabogár miatti vetésváltás-kényszert. Új területeket kell szaporításba vonni, a vetőmag-előállításra berendezett táblákat váltani kell.

Az új táblák és új termelők új területi egyezkedéseket jelentenek, melynek törvényileg szabályozott rendszere nem minden megyében zökkenőmentes. Vannak régiók, ahol sikeresen működik a védőtávolságok helyi önkormányzatnál történő közzététele, de vannak olyan megyék, ahol ez teljesen elmarad. A hibrid kukorica vetőmag-előállítások szántóföldi ellenőrzésekor az első szemlén kiemelten, amúgy pedig minden címezési szemlén ellenőrizzük a kétszáz méteres szigetelési távolság meglétét. Tapasztalataink szerint a szigetelési távolság miatti megegyezés a szomszédos táblák használóival, tulajdonosaival, egyre nehezebb. Hathatós törvényi, jogi előírások nem kényszerítik egyik termelő felet sem. Ez előrevetíti annak veszélyét, hogy az izolációs távolság valamely speciális ok miatti (pl. GMO, ÖKO) nagymértékű növekedése a kukorica vetőmag-előállítások kihelyezését együtt természetére, speciális zárt körzetre vonatkozó jogszabályok hiányában, nagyban megnehezítené.

A tapasztalatok alapján hangsúlyoznunk kell, hogy idén az elmúlt 15 év legnagyobb vetőmagtermését takarították be. Az átlagtermések országgrészenként, régióként és fajtaóként nagy szórást mutatnak. A gyengén termékenyült fajták néhány tonnás tábláitól széles a skála a 148 q/ha-os csöves rekordtermésig. Az országos átlagtermés minden bizonytal meghaladja a 2001 évi 3793 kg/ha-t.

Polgár Gábor

őfelügyelő, OMMI Vetőmagfelügyeleti Főosztály

A regisztrált tagságról (Vetőburgonya Szekció)

A közelmúltban érkezett néhány olyan érdeklődő megkeresés a Vetőmag Szövetség és Termékτανács ügyvezetéséhez, hogy a tagok egy részének nem teljesen egyértelmű, mit is jelent pontosan a VT regisztrált tagság fogalma. Ez indokolja, hogy pár szóban összefoglaljuk a kifejezés lényegét.

A vetőmag törvény, illetve a hozzá kapcsolódó jogszabályok előírják a vetőmag (vetőgumó) előállításával, forgalmazásával foglalkozó magánszemélyek és szervezetek számára a kötelező Vetőmag Szövetség és Termékτανács tagságot. A burgonya vetőgumó előállítással, illetve forgalmazással foglalkozó gazdálkodók anyagi terheinek csökkentése érdekében, – hogy ne kelljen kétfelé termékτανács tagdíjat fizetniük –, 1998-ban született egy megállapodás a Vetőmag Termékτανács és az Országos Burgonya Termékτανács között.

Ennek értelmében annak a gazdálkodónak, aki szaporítóanyag tekintetében kizárólag vetőburgonyával foglalkozik, az Országos Burgonya Termékτανács Vetőburgonya Szekciójában kell tagságot kezdeményeznie, jogait és kötelezettségeit ott gyakorolva. Tehát tagdíjat is csak ott kell fizessen. A Vetőmag Szövetség és Termékτανácsnál ezek a tagok csak nyilvántartásba kerülnek, mint regisztrált tagok. A regisztráció a Burgonya Termékτανácstól megkapott belépési nyilatkozatok alapján történik, és a regisztrált tagságról a tag egy nyomdai úton elkészített, úgynevezett „Tanúsítvány” formájában kap igazolást. Amennyiben a Burgonya Termékτανácsnál valamilyen oknál fogva megszűnik a tagsági viszonya, úgy automatikusan a Vetőmag Szövetség és Termékτανács regisztrált tagság is érvényét veszti és a Tanúsítvány visszavonásával jár.

Ha valaki azonban más növény szaporítóanyagával is kíván foglalkozni a burgonya vetőgumó mellett, annak a Vetőmag Szövetség és Termékτανácsnál is rendes, önálló tagságot kell létesítenie.

Mindez fordítva is igaz akkor, ha valaki különböző növényfajok vetőmag-szaporításával, forgalmazásával foglalkozik, és ezek között a vetőburgonya is szerepel. Ez a megoldás jogilag rendezzi a belépési kötelezettséget. Kérdés, hogy az Országos Burgonya Termékτανács Vető-

burgonya Szekciójának állásfoglalásai, a szükséges információk esetleges hiánya nem lesz e zavaró az érintett tag munkájában. Hasonló megállapodás született az Országos Fűszerpaprika Termékta-

náccsal. Jelenleg a Vetőburgonya Szekciónak 174, a Fűszerpaprika Termékτανács Vetőmag Szekciójának 4 tagja van.

Kisvárdai Ildikó

Az Országos Burgonya Termékτανács elérhetőségei:

1054 Budapest, Akadémia u. 1. tel./fax: 1-269-0589. e-mail: obtt@axelero.hu

Országos Fűszerpaprika Termékτανács

6300 Kalocsa, Alkotmány u. 49. tel./fax: 78-464-463. e-mail: paprika@mail.externet.hu

A Vetőmag Szövetség és Termékτανács új tagjai 2004. július–szeptember

Név	cégnév	ir. sz.	város	utca
Réti Sándor	magánszemély	5700	Gyula	Botond u. 4.
Roszik János	magánszemély	5540	Szarvas	Deák F. u. 10.
Farkas Gyula	FitoMedicina Kft.	6065	Lakitelek	Széchenyi krt. 160.
Héjja László	Héjja Testvérek Kft.	6640	Csongrád	Tanya 248.
Janowszky Zsolt	Hungaro-Grass Kft.	5540	Szarvas	Szilvafa u. 10.
Porcs Dezső	Kalocsai Fűszerpaprika Rt.	6300	Kalocsa	Alkotmány u. 49.
Baráth János	Portagro Kft.	1106	Budapest	Keresztúri út 130.
Lóczy János	SL Palánta Kft.	6600	Szentes	Felsőréti 52.

A Vetőmag Szövetség és Termékτανács kilépett tagjai 2004. július–szeptember

cég neve	ir. sz.	város	utca	tanúsítvány száma	kilépés dátuma
Agro-K.I.R.B. Kft.	6421	Kisszállás	Liget köz 1.	71	2004.08.16.
Apró Pál	5000	Szolnok	Jávorfalja u. 32.	1113	2004.09.13.
Jakab Károly	4337	Jármi	Kölcsey u. 18.	498	2004.09.13.
Dunaseed Kft.	1117	Budapest	Fehérvári út 19.	164	2004.09.13.
Kombiseed Kft.	1054	Budapest	Bajcsy-Zs. út 50.	266	2004.09.16.

A felsorolásban szereplő számú tanúsítványok használata érvénytelen!

A Vetőburgonya Szekció új tagjai

Név	cégnév	ir. sz.	város	utca
Halász László	magánszemély	9342	Mihályi	Kisfaludy u. 9.
Ignécziné Fodor Mónika	magánszemély	4517	Gégyény	Nefelejcs u. 16.
Kovács Béla	magánszemély	7940	Szentlőrinc	Gárdonyi G. u. 24.
Molnár Ildikó	magánszemély	7512	Mike	Rákóczi u. 15.
Oláh Gábor	magánszemély	4244	Újfehértó	Béke tér 43.
Riczu László	magánszemély	4466	Timár	Szabadság út 15.
Valaszky János	I és V Kft.	6000	Kecskemét	Március 15. út 1/e.
Horváth János	Szabolcsfarm Kft.	4467	Szabolcs	Szabolcsvezér u. 2.